

ΕΣΤΙΑ

ΤΟΜΟΣ ΕΚΤΟΣ

1878

[ΙΟΥΛΙΟΣ — ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ]

ΒΙΒΛΙΟΣ
ΕΥΛΟΓΙΟΥ Κ
ΛΑΥΡΙΩΤ
ΑΥΣΘΗ ΔΡΙΘ.

ΤΙΜΑΤΑΙ ΦΡ. 6. — ΔΕΔΕΜ. ΦΡ. 8.

ΑΘΗΝΗΣΙ

Γραφείον τῆς Ἑστίας: Ὁδὸς Σταδίου, 6

1878

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ἑξήκτος

Ἐπιτομή ἱστορίας τῆς Ἑλλάδος, φρ. 10, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20.—Ἡ συνδρομὴ ἀρχαίνεται ἀπὸ 1 ἰανουαρίου ἐλάττω ἔτος, καὶ εἶναι ἐτήσιος.—Γραφεῖον τῆς Ἀποδοτικῆς: Ἰδρυτῶν, 6.

6 Ἀυγούστου 1878

ΠΑΝΟΜΟΙΟΥΤΗΤΟΝ ΤΗΣ ΥΠΟΓΡΑΦΗΣ ΤΟΥ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΥΨΗΛΑΝΤΟΥ

*Ὁ Ἐπιτομὴ Πατριάρχης
Δημήτριος Ὑψηλάντης*

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΔΗΜ. ΥΨΗΛΑΝΤΟΥ

Ἐικοσιοκταετῆς ἀφίκετο ἐν Ἑλλάδι ὁ Δημήτριος Ὑψηλάντης. Ἐκ πρώτης ὄψεως δὲν ἦτο ἐπιτήδειος νὰ δελεάσῃ τοὺς ἀνθρώπους, διότι οὔτε ἀνάστημα, οὔτε βίωμα, οὔτε φωνὴν, οὔτε λόγον, οὔτε τρόπον εἶχεν. Ἀλλ' ἐκέκτητο ὁρῶν, ἂν ὄχι λεπτόν νοῦν ἦτο ἀτρόμητος, καρτερικὸς καὶ φιλόπατρις ἐπὶ τοσοῦτον ὥστε ἀνεδείχθη πάντοτε πρόθυμος νὰ θυσιάσῃ εἰς τὸ εὐγενὲς τοῦτο αἶσθημα τὴν ἰδίαν φιλοτιμίαν, δούς κατὰ τοῦτο παράδειγμα τὸ ὅποιον ὀλίγοι, ὡς μὴ ὄφελεν, εὗρε μνηστὰς παρ' ἡμῖν. Κατ' ἀρχὰς παιθόμενος ὅτι ἡ ἐπανάστασις εἶχεν ἀνάγκην ἀρχηγοῦ, ἐνόμισεν ὅτι δύναται νὰ ἀπαιτήσῃ τὸ ἀξίωμα τοῦτο ὡς ἐκ τῆς αἰγλῆς τοῦ ἐνόματος τὸ ὅποιον ἔφερε καὶ τῆς ἐντολῆς ἣν παρὰ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ ἔλαβεν. Ἀποτυχῶν δὲ διὰ τὴν πεισματώδη τῶν προσητῶν ἀντίπραξιν, καὶ παθὼν πλείστας παρ' αὐτῶν ἀδικίας, καὶ ἰδὼν τὴν Ἑλλάδα ὑπὸ δεινῆς ἀναρχίας κλυδωνιζομένην, δὲν ἐστασίασε ποτὲ κατὰ τῶν καθεστώτων, οὐδ' ἀπηλίπισθη ποτὲ περὶ τῆς τύχης τοῦ ἔθνους· διότι ἂν δὲν ἠδυνήθη νὰ κυβερνήσῃ ἄλλους, ἐπίστατο ἑμῶς τὸ κυβερνᾶν ἑαυτὸν, καὶ ἐγκαταλείψας πᾶσαν περὶ ἀρχῆς ἀξίωσιν, παρέμεινε μέχρι τέλους πιστὸς τοῦ ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας ἀγῶνος πρόμαχος. Οὐ μόνον ἀσθενῆς ὦν τὸ σῶμα, ἀλλὰ καὶ καχεκτικὸς τὴν καρδίαν ἀντέσχε, δι' ἀκαταβλήτου ἠθικῆς δυνάμεως, εἰς τὰς κακουχίας πολέμου διεξαγομένου ἐν μέσῳ μυρίων στερήσεων. Συμπεσόντος ποτὲ λόγου περὶ ὑποχωρήσεως ἐκ τινος πεδίου τῆς μάχης, εἶπεν ὅτι δὲν ἠμπορεῖ νὰ φύγῃ· ἐπειδὴ δὲ εἰς τῶν συναθλητῶν ἐν τῇ ἀφελείᾳ αὐτοῦ ἀνεφάνησεν ὅτι αὐτὸς θέλει τὸν ἐπάρει εἰς τοὺς ὄμους τοῦ τοσοῦτον ἐλαφρὸν ὄντα, ὁ Ὑψηλάντης διὰ τῆς φωνῆς ἐκείνης ἥτις ἐξήρχετο ἐκ τῆς βίβδος μῆλλον ἢ ἐκ τοῦ στόματος «ναί, ὑπετονθόρυσσε μειδιάσας, ἐλαφρὸν εἶναι τὸ σαρκαίον τοῦτο, ἀλλ' ἡ καρδία αὐτοῦ βαρεία.» Κ. ΠΑΠΑΡΕΥΘΟΠΟΥΛΟΣ.

ΓΕΝΕΑΛΟΓΙΑ ΤΩΝ ΥΨΗΛΑΝΤΩΝ

Ἀντιγράφωμεν ἐνταῦθα τὴν γενεαλογίαν τοῦ Ὑψηλάντικου οἴκου ἐκ τῆς ὑπὸ Βαρθολομαίου τοῦ Κουτλουμουσιανοῦ συνταχθείσης περιγραφῆς τῆς νήσου Χάλκης: «Ἡ οἰκογένεια αὕτη κατάγεται ἐκ Τραπεζοῦντος, ἀπὸ Κωνσταντίνου τοῦ Ξιφιλίνου καὶ Ὑψηλάντου, μεγάλου Δομωστῆου καὶ γαμβροῦ ἐπὶ θυγατρὶ τῇ Εὐδοκίᾳ Μανουὴλ τοῦ Κομνηνοῦ, τοῦ περὶ τὸ 1390 αὐτοκράτορος τῆς Τραπεζοῦντος. Ἐκ τῆς οἰκίας ταύτης μετόφησαν τινες εἰς Κωνσταντινούπολιν κατὰ τὸν 13^{ον} αἰῶνα, ἐν οἷς καὶ Ἰωάννης ὁ Κωνσταντίνου Ὑψηλάντης, ὁ καὶ προσκυνητῆς τοῦ Ἀγίου Γάβριου, μεγαλέμπορος ἐπίσημος. Τῶν δύο υἱῶν τοῦτου ὁ μὲν Μανουὴλ Ὑψηλάντης, χρηματίας Ἀρχιεπισκόπου, ἴσχυσεν ὡς ἐκ τοῦτου ἀπὸ τοῦ 1700 μέχρι τοῦ 1730. Ὁ δὲ ἕτερος, Κωνσταντῖνος Ὑψηλάντης καλούμενος, καὶ χρηματίας Πρωτοπλάτης, εἶτα καὶ Χάτμανος καὶ μέγας Πάτριος τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας, ἐγέννησεν υἱὸν Ἰωάννην, τὸν γενόμενον τὸ ἀξίωμα Ἀγῶν, καὶ νυμφευθέντα τὴν ἐξ εὐγενῶν Σμαράγδαν Μαμωνᾶ, ἣν ἐγένετο ὁ ἡγεμὸν Ἀλέξανδρος Ὑψηλάντης. Τοῦτου ἐγένοντο, θυγατὴρ μὲν Ραλοῦ, υἱοὶ δὲ Κωνσταντῖνος καὶ Δημήτριος· καὶ οὗτος μὲν ἐτελεύτησε νέος, ὁ δὲ Κωνσταντῖνος, ἡγεμονεύσας τῆς Οὐγγροβλαχίας τῷ 1802, καὶ ἀποθανὼν ἐν Ρωσσίᾳ τῷ 1846, ἐνυμφεύθη Ραλοῦν τὴν τοῦ ἡγεμόνος Ἀλεξάνδρου Καλλιμάχη θυγατέρα. Ἀποθανούσης δὲ ταύτης, ἔλαβε δευτέραν σύζυγον ἐξ εὐπατριδῶν τινὰ τῆς Βλαχίας, Ἐλισάβετ (Σάφταν), ἐξ ἧς ἔσχε πέντε υἱοὺς, Ἀλέξανδρον, Νικόλαον, Δημήτριον, Γεώργιον καὶ Γρηγόριον, καὶ μίαν θυγατέρα, Μαρίαν, ἣν οἱ μὲν πρώτοι ἀπέθανον ἄγαμοι· ὁ Γεώργιος, νυμφευθεὶς τὴν Μαρίαν, ἐγγόνην τοῦ ἡγεμόνος Ἀλεξάνδρου Μουρούζη, ἐγέννησε θυγατέρα μόνην· ὁ δὲ Γρηγόριος, συζευθεὶς Χαρίκλειαν, τὴν Νικολάου τοῦ Σκαραβῆ θυγατέρα, κατέλιπε, πατρικῶς μιᾶς θυγατρὸς Ἐλισάβετ, καὶ υἱὸν ἐπίγονον (postume), τὸν διὰ τοῦτο κληθέντα ὁμωνύμως τῷ πατρὶ αὐτοῦ Γρηγόριον.»

1. Ἐξ ἧς ἔτι, ἐκατονταετίας καὶ ἐπέκεινα, ἡ ἐμπροσθέντι αὕτη γυνή, ἐπὶ τῆς κατατομῆς τοῦ υἱοῦ τῆς.
2. Ἀπεβίωσε τὸν Ἀύγουστον τοῦ 1832 καὶ ἐτάφη ἐν Ναυπλίῳ ἐν περιόπτῳ τῆς πόλεως.
3. Ὁ υἱὸς Προσφυτῆς τῆς Ἑλλάδος ἐν Παρισίοις, Ἐνυμφεύθη τὴν θυγατέρα τοῦ Βασιλέως Σ. Γ. Σίνια, ἐξ ἧς ἀπέκτησεν υἱὸν.

ΜΙΑ ΦΥΛΑΚΗ ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ

Τὸ Ζυρτάρ-καπουσοῦ ἦτο μία τῶν φυλακῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ὑπὸ τὴν φυλακὴν ταύτην διαβαίνων τις ἤκουε θρηνητικὴν τινὰ φωνὴν ἐν εἰδει μυρολογίου, καὶ ἀναβλέπων πρὸς τὸ μέρος τοῦ τείχους, ἤθεν ἐξήρχετο ἡ φωνὴ, διέκρινε μορφήν ἀνθρώπου, προφαινομένην ἑσώθεν τῶν πυλῶν τῆς θυρίδος κιγκλιδῶν, καὶ ἐπικαλουμένην τὴν συμπάθειαν τοῦ διαβάτου, ὅς τις οὐδέποτε σχεδὸν παρέλειπε νὰ ρίψῃ τὸν ὄβολόν του εἰς τὸ παρητημένον ἀπὸ τοῦ τείχους καικιὸν διὰ τοὺς φυλακωμένους. Τὸ Ζυρτάρ δὲν ἦτον ὅμως ἀπλῶς φυλακὴ, ὅποια τῶν ἡμερῶν μας αἱ φυλακαὶ διότι ἐντὸς αὐτοῦ ἐστράβηντο, παρεκτός τούτου, καὶ οἱ πολιτικῶς ἐνοχοί, πρὶν θανατωθῶσι, ἵνα ὁμολογήσῃσι καὶ εἶχον κεκρυμμένα τὰ χρῆματά των! Καὶ ἔξω πολλοὶ τῷ 1830, οἱ ὅποιοι εἶδον πρὸ τεσσαράκοντα τριῶν χρόνων τὸν ἡγεμόνα Ἀλέξανδρον Ὑψηλάντην προτείνοντα, ἀντὶ πάσης ἀποκρίσεως, εἰς τοὺς ὑποκάτωθεν τῆς θυρίδος ταύτης Ἰστανμένους τολμηροὺς φίλους του, ἀπὸ τῶν κιγκλιδῶν αὐτῆς τὰς χεῖράς του περιδεδεμένας, καθὼς ὁ Σύριος Φερειάδης ποτὲ, διεύρων τὸν δακτυλὸν αὐτοῦ ἀπὸ τῆς ὀπῆς τοῦ οὐκίσκου ὅπου κατέκειτο φθειρῶν, ἔλεγε πρὸς τοὺς φίλους του: *Χρῆμα δὲ!* Καὶ ἔκει τούτου νὰ ἐννοήσωσιν ὅποια μοιχόρεια ὑπέφερον ὁ περιδοξὸς γέρον ἐντὸς τοῦ βαρᾶθρου τούτου. Πρὶν τρισκαίδεκάετης, ὅταν περὶ τὰ 1810 ἤκουον τὸν ἰδιαιτέρων γραμματέα καὶ συναθητὴν τούτου τοῦ ἡγεμόνος, Ἀδὰμ τὸν ἐξ Ἀγγιᾶλου, φιλοσοφούντα ἐν τῇ κατὰ τὴν νῆσον Χάλκην Μονῇ τῆς Θεοτόκου, διηγοῦμενον τὰς φρικτὰς ἐκεῖνας στραβλώσεις, εἰς τὰς ὁποίας καθυπεβλήθη ὁ δεινῆτοςτος πρὸς ὄψιν, ἐκτιθέμενος πρὸ τῶν ἄλλων καὶ γυνὸς ἐν ὑπαίθρῳ κατὰ μῆνα Ἰανουάριον ἀλλ' οὔτε τοῦτο, οὔτε τῶν ἄρμων του αἱ ἐξαρθρώσεις, οὔτε τῆς κεφαλῆς του ἡ μετὰ ἀστραγάλων περισφιγῆς, ἦτον (ἔλεγεν ὁ συμμετοχὸς τούτων ὄλων Ἀδὰμ) παραβλητέα μετὰ τῆς ἀυπνίας βάζανων, διὰ τῆς ὁποίας ταλαιπωροῦντες αὐτὸν οἱ δῆμοι δλόκληρον ἐδομαζάδα, τὸν ἔφερον εἰς ὑπνοβατικὴν κατάστασιν, καὶ ἦν, χωρὶς νὰ αἰσθάνηται, ἀπεκρίνετο εἰς ὅλας τὰς ἐρωτήσεις. Ἀλλ' ἀντεῖχεν εἰς ὅλα ταῦτα τριανταπέντε ἡμερονακτία ὁ αἰδιμός, ἐξομολογούμενος καὶ εὐχαριστῶν τῷ Θεῷ, κατὰ τὸν Ἰωὲ, ἄχρις οὗ τῇ 13 Ἰανουαρίου τοῦ 1807 ἐκαταρμήθη, καὶ ἡ μὲν κεφαλὴ αὐτοῦ ἐξετέθη, ὡς σύνθηδες, εἰς τὴν τοῦ Μπαμπ-ὑ-χουμαϊῶν κλίτην, τὸ δὲ σῶμα ἐμβύβασας εἰς πλοῖον ὁ δῆμος, περιέφερον ὑπὸ τὰς οἰκίας τῶν συγγενῶν του, ἵνα τὸ ἀγοράσωσι πρὸς κηδείαν, ἐπιφωνῶν συχνάκις ὅτι ἐμελλεν ἄλλως νὰ τὸ ρίψῃ εἰς τὸν βυθόν. Ἀλλ' οὐδεὶς ἐτόλμα νὰ φωνῇ ἀγοραστῆς τοῦ πραισίου τούτου, ὑπαπατέοντες ἅπαντες καὶ ἐν τούτῳ πα-

ρίδα τῆς ἐξουσίας, ἄχρις οὗ Ἰουδαίος τις ἐκ τῶν τοῦ Κουροῦ-τσερμε ἑγχωρίων, καθ' ὑποβολὴν καὶ διὰ χρημάτων τινδὸς αὐτοῦ, τὸ ἠγόρασε διὰ 500 γρόσια, καὶ τὸ ἔθαψαν ὑπεράνωθεν τοῦ νεοῦ τοῦ Ἁγίου Δημητρίου.

Σ. Δ. ΒΥΖΑΝΤΙΟΣ.

Ο ΑΥΣΜΟΡΦΟΣ

[Ἐκ τοῦ ἀγγλικοῦ, ὑπὸ * K.]

Συμμετῶν τῶν 408.

Δύσκολον νὰ συλλάβῃ τις σύμπτωσιν ἀπιστιότερον περιστάσεων ἀπὸ ἐκείνας, ὑφ' ἃς ὑπέκυπτεν ὁ λόρδος Σαινζερμαίν, ἢ νὰ φαντασθῇ μέχρι τίνος σημείου καθίστατο ἡ Λιλία ἀναγκαία διὰ τὴν εὐτυχίαν του.

Ταπεινωθεὶς εἰς ὕλας αὐτοῦ τὰς συμπαθείας, ἔχων καρδίαν πλασθεῖσαν ν' ἀγαπᾷ ἀφ' ἧς ἡμέρας εἶχεν εἰσέλθῃ ἡ Λιλία εἰς τὴν οἰκογένειαν Βρανδῶνος καὶ αὐτομάτως προσηλωθῆ εἰς αὐτὸν, ἠσθάνθη τὴν ζωὴν αὐτοῦ αἴφνης μεταβληθεῖσαν. Ὑπερμανθεὶς ὑπὸ τῆς τρυφερότητος τῆς κόρης ταύτης, ἠσθάνθη τὴν πληγωμένην ψυχὴν αὐτοῦ ἐπαναζῶσαν. Καθιστάμενος προστάτης τῆς, ἀφιερούμενος εἰς τὴν ἀνάτροφήν της, εἶχεν εὐρεὶ ἐπὶ τέλους ἐνδιαφέρον ἐν τῷ τέως ἀπέλιπιδι καὶ σκότεινῳ αὐτοῦ βίῳ τὸ ζωηρὸν πνεῦμα τῆς Λιλίας, ἡ ὀρυθώδης αὐτῆς εὐθυμία, αἱ ἀφελεὶς αὐτῆς ἐτοιμολογίαι καὶ αἱ ἀξιολόγιστοι παραφοραὶ τῆς τὸν ἐφαίδρουν, ἐμποιοῦσαι λήθην εἰς τὰ δεινά του. Ἀ! πόσον ἦσαν εὐτυχεὶς ὡς ἀδελφὸς καὶ ἀδελφὴ! Πάντα ταῦτα ἤδη δὲν ὑφίσταντο πλέον. Τὸ βαθὺ ἐκεῖνο πάθος, τὸ ἀπὸ τοσοῦτου χρόνου ὑπολανθάνον, ἐκραγὲν αἴφνης, μετέβαλε τὴν κατάστασιν τῶν πραγμάτων. Ἐκεῖνη τὴν ὅποιον εἶχε περιποιηθῆ καὶ ὀδηγήσει ὡς ἀδελφὴν, ἐξήγειρεν εἰς αὐτὸν ὡς ἐρωμένη ταπεινώσεως μόνον καὶ φόβου αἰτήματα ἢ ἀθῶα ἐκεῖνη ἀφοσίωσις, τὴν ὁποῖαν ἀμφότεροι ἠσθάνθησαν ἀμοιβαίως, ἀγέρωχοι ἐπ' αὐτῇ, καθίστατο σήμερον ἔρωσις ἔρωσις, ἥστις γνωστὸς καθιστάμενος, ἐφρόνει, εἰς αὐτὴν μὲν ἤθελεν ἐμπνεῦσαι τρόμον, ἐκεῖνον δὲ ἤθελε καταστήσει γελοῖον εἰς τὰ ὄμματα τοῦ κόσμου. Ἰντεῦθεν αἱ ἀγωνίαι του, ὅταν ἐκεῖνη ἦτο πλησίον του, μοιλοῦντι δὲν ἠσθάνθη τὴν δύναμιν νὰ ὑποφέρῃ τὴν ἀπουσίαν της.

Ἐβλεπον προφανῶς ὅτι ὁ λόρδος Σαινζερμαίν ὀλίγον χρόνον ἐμελλε νὰ ζήσῃ ἀκόμη.

Τί ἐσκέπτετο ἡ μαρκησία; Δὲν ἔχω τὴν ἀπαίτησιν νὰ τὸ γνωρίζω ἀλλ' οὐδέποτε εἶδον μεγαλύτεραν μεταβολὴν εἰς ἀνθρώπινον πλάσμα. Καθ' ὅσον ἡ ὑγία τοῦ προγονοῦ αὐτῆς ἐχειροτέρευε, κατὰ τοσοῦτον ἡ μαρκησία ἐφαίνετο ἀνανεωμένη ἢ ὅψις αὐτῆς ἐπανελάμβανε τὰ χρώματά της· τὸ βάδιμά της τὴν εὐστάθειάν του, τὸ μέτωπόν της τὴν γαλήνην του. Παρεῖχεν εἰς τὸν ἀσθενῆ δείγματα ἐνδιαφέροντος, μετ' ἀνκυσίας ζητοῦσα πληροφορίας περὶ τῆς υγείας

του καὶ μὴ παύουσα νὰ μαρτυρῇ εἰς αὐτὸν τὴν τρυφερωτάτην ἀφοσίωσιν. Ἐν ἐνὶ λόγῳ, ἐπαίξεν ἐντελέστατα τὸ πρόσωπον μητρὸς ἀφοσιωμένης καὶ ἀγαπώσης.

— Ὅποιος ἄγγελος! μοὶ ἔλεγεν ἡ Ἰουδὴ συγκινεῖται τις ἀληθῶς, βλέπων αὐτήν. Ἦλθεν ἡ ἰδία σήμερον εἰς τὴν πόλιν, διὰ νὰ μοὶ εἴπῃ περὶ τοῦ γάλακτος τῆς ὄνου. Γνωρίζεις, ἀδελφέ μου, ὅτι ὁ κύριος Ντιν ἔχει μίαν ὄνον; Σοὶ τὸ εἶπον.

— Πρὸς τί, ἀγαπητὴ μου Ἰουδὴ; Ὁ λόρδος Σαινζερμαίν δὲν λαμβάνει ὄνειον γάλα.

— Ὡ! πῶς δύνασαι νὰ λαλῆς τοιοῦτοτρόπως; Ἡ μαρκησία ἐπεθύμησε νὰ με πληροφορήσῃ—ὅποσον γλυκίαια εἶναι ἡ φωνὴ της!—ὅτι δὲν ἠδύνατο νὰ λάβῃ τι καλλίτερον διὰ τὴν ἀνάρρωσιν του.—Δὲν φρονεῖτε τοιοῦτοτρόπως, κυρία Οὐίλσον; προσέθηκεν. Ἀ! εἶμαι πολὺ ἀνησυχος καὶ σκοπεῖω νὰ γράψω εἰς τὸν πατέρα του. Ὁ κίνδυνος εἶναι σπουδαῖος. Δὲν εἶναι τοιαύτη καὶ ἡ γνώμη τοῦ κυρίου Οὐίλσονος;—Ἀπεκόλην ὅτι δὲν ἐγνωρίζον κατὰ βάθος τὴν σκέψιν σου, ἀλλ' ὅσον δι' ἐμὲ, προσέθηκα, δὲν ἠλπίζον. Τότε οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῆς ἐπληρώθησαν δακρύων καὶ μοὶ εἶπεν: Ὅποια ἀπόλεια ἤθελεν εἶσθαι τοῦτο διὰ τὴν οἰκογένειάν του, δι' ὅσον τὴν τόπον, ἰδιαιτέρως δὲ δι' ἐμέ! Διότι γνωρίζετε, ὅτι πάντοτε μοὶ ἔδειξε μεγάλην φιλίαν καὶ εἶμαι δι' αὐτὸν περισσότερον παρά μήτηρα.—Πόσον εἶναι γενναῖα! . . . Πτωχὴ γυνὴ; ἦτις πάντοτε εἶχε τὸν υἱὸν της μακρὰν τῶν κτημάτων του!

— Δι' ἀγάπην τοῦ Θεοῦ, Ἰουδὴ ἀνέκραξε ἐπὶ τέλους ἀνυπόμονος, παῦσαν ἄπαξ διὰ παντὸς τὸ αἰώνιον τοῦτο τροπάριον! Τί ἐννοεῖς λέγουσα κτήματά του; Ποτὲ δὲν ἀνῆκον εἰς αὐτὸν, καθὰ δὲ ἐλπίζω, δὲν θέλουσι τῷ ἀνῆκει καὶ εἰς τὸ μέλλον.

Ἐπέστρεψε τὴν ἐσπέραν ἐκεῖνην εἰς τὸν πύργον. Ὁ λόρδος Σαινζερμαίν ἦτο πολὺ ἀσθενῆς· μόλις ἠδύνατο νὰ ὑποστηριχθῇ ἐκ τῆς ἀδυναμίας του. Τὸν εὗρον κλαίοντα,—ἦτο ἡ πρώτη φορά, καθ' ἣν τὸν ἔβλεπον οὕτως.—ἀνεγίνωσκε βιβλίον, τὸ ὅποιον, παρατηρήσας με, ἀπέκρυψεν ἐν σπουδῇ ὑπὸ τὸ προσκεφάλαιόν του.

— Φοβοῦμαι τῷ εἶπον ὅτι εἰσθε ὀλιγώτερον καλὰ τὴν ἐσπέραν ταύτην.

— Ὅχι χειρότερα, ὅχι χειρότερα· ἀλλ' εἶμαι τετραγαγμένος, συγκεινημένος, πληγωμένος μέχρι τοῦ βάλους τῆς καρδίας. Ἀ! φίλε μου, δὲν κρῖνω τίποτε ἀπὸ σῆς! . . . Ἐν παιδίον ἤπελον αἰσχυρῶς ν' ἀφελθῇ καὶ καταβληθῇ τοιοῦτοτρόπως! Ἀπόλεια λοιπὸν πάσαν τὴν ἐνέργειάν μου; . . . Οὐδέποτε ἠθέλητε μαντεύσει, ἐπανελάβε μετὰ τινὰ στιγμήν, τὸ αἷτιον τῆς καταστάσεώς μου ταύτης. Ἴδού εἶναι τὸ βιβλίον τοῦτο. Ἐνθουμούμαι ὅτι τὸ εἶχον ὁμοίως

εἰς ἐκείνην, ὅταν ἦτο ἀκόμη παιδίον. Τὸ ἀγέγνωσε πολλάκις, καὶ τώρα ἰδοὺ αὐτὸ μεταβεβλημένον σχεδὸν εἰς ῥάκη. Ἀ! τὴν ἀναγνωρίζω καλῶς, τὴν πτωχὴν μικράν! . . . Ποτὲ δὲν ἀνεγνώσσα τὴν ἱστορίαν ταύτην, ἥτις εἶναι ἀληθῶς περιπαθῆς.

Ἐλαβε τὸ βιβλίον καὶ μοὶ ἔδειξε τὸν τίτλον. Ἦτο μαγικὸν τι διήγημα φέρον τὸν τίτλον: *Ζερύρη καὶ Ἀζῶρ*, ἢ ἡ *Ἐραία* καὶ τὸ *ῥῶν*.

— Ἀ! ἂν ἠδύναντο νὰ ἐπανελθῶσιν οἱ χρονοὶ ἐκεῖνοι! ἂν ὑπὸ τὸ προσωπεῖον τῆς δυσμορφίας μου εἶχον τὴν συνείδησιν ὅτι ἐγκρόπω μαγευτικὴν τινὰ δύναμιν ἔρωτος, πόσον ἤθελον ταπεινωθῆ καὶ ἐγὼ ἐπίσης! μετὰ πόσης χρεᾶς ἤθελον ἐπικαλεσθῆ, ἤθελον γονυπετήσῃσι, πῶς ἤθελον ἐξικετῆσει, ἀπαραλλάκτως μετὰ τὴν ἦρωα τοῦ συγκινητικοῦ τούτου διηγήματος! Φεῦ! φεῦ! ἡ ἀγωνία μου πολλάκις ὑπερβάλλει πάσας τὰς δυνάμεις μου!

Ἦτο φρικτῶς τετραγαγμένος, ὄλον δὲ τὸ σῶμά του ἐφρίσεν ὑπὸ τὰς προσπαθείας του ὅπως ἀναστῆλῃ τὴν συγκίνησιν του. Ἐπὶ τέλους, μεταχειρισθεὶς πάσας τὰς δυνάμεις του, ἀνεστράφη ἐπὶ τοῦ προσκεφαλαίου του καὶ ἔπεσεν εἰς τινὰ πυρετώδη νάρκην, ἔχων τὴν χεῖρα τεταμένην κατὰ μῆκος τοῦ σώματος. Ἐφαίνετο ἐξηντημένος.

Κεκρυμμένος εἰς τὴν ὀπὴν ἐνὸς τῶν βαθεῶν ἐκείνων παραθύρων, δὲν τὸν ἐγκατέλιπον διὰ τῶν ὀφθαλμῶν εἶχον τὴν καρδίαν διεσπασμένην ὑπὸ τῆς ὀλίψεως καὶ τῆς ἐδύνης, ὅποταν ἡ Λιλία, ἀκροποδητὴ βαδίζουσα, εἰσῆλθεν εἰς τὴν θάλαμον. Ἐκράτει εἰς τὴν χεῖρα δερμίδα ἐν ῥόδιον—θαυμασίαν ῥόδιον, τὸν ὁποῖον αἱ ρυτίαι εἶχον ἔλθει δι' αὐτὴν ἐκ Νορμανδίας τῇ διαταγῇ τοῦ λόρδου Σαινζερμαίν.

Ἐπλησίασε μετὰ προφυλάξεως, καὶ, βλέπουσα αὐτὸν ἀποκοιμηθέντα, πιστεύουσα δὲ ἑαυτὴν μόνην, ἔθηκε τὰ ῥόδια παρὰ τὸ βιβλίον του, ἔπειτα διέμεινε ἐπὶ μακρὸν χρόνον, ἔχουσα τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐνθέρμως προσηλωμένους ἐπὶ τοῦ ὄγκρου καὶ κατεσκληρότου ἐκεῖνου προσώπου. Αἴφνης εἶδον αὐτὴν γονυπετούσαν, κλίνουσαν πρὸς αὐτὸν καὶ ἐναγκαλιζομένην τὴν χεῖρά του. Ἐκεῖνος εἶχε κινήθῃ: τότε δὲ ἐκεῖνη ἐστράφη ζωηρῶς πρὸς τὰ ὀπίσω καὶ ἔφυγεν.

Ἐξεπλάγην ὑπὸ τῆς ἐρυθρότητος αὐτῆς, ἀλλ' ἀπέδωκε αὐτὴν εἰς τὸν βαρὺν τῆς ὥρας τοῦ ἔτους καύσονα.

Ἠγρόπησα καθ' ὄλον τὴν νύκτα πλησίον τοῦ λόρδου Σαινζερμαίν. Ἐν τούτοις οὐδὲν εἶπον εἰς αὐτὸν ἐξεγερόντα περὶ τοῦ γεγονότος, τοῦ ὁποῖου ὑπῆρξε μάρτυς, φρονῶν ὅτι πάσα εὐάρεστος ἢ δυσάρεστος συγκίνησις ἠδύνατο νὰ ὑπάρξῃ εἰς αὐτὸν θανάσιμος.

Ἦ ἐπαύριον ἐνόμισα καθήκον μου νὰ εἶδομαι ἐπισήμως τὴν μαρκησίαν ὅτι ἐθεώρουν

τὸν λόρδον Σαινζερμαίν ἐν καταστάσει κινδύνου διατελοῦντα, καὶ ὅτι διετέλου εἰς ἀπελπισίαν σχεδὸν περὶ τῆς ζωῆς του.

Ἡ μαρκησία εὐρίσκειτο ἐν τῷ ἰδιαιτέρῳ αὐτῆς δωματίῳ, ἔχουσα ἐνώπιον αὐτῆς ἐπὶ τῆς τραπέζης ἀπειρον σωρείαν σημειώσεων καὶ λογαριασμῶν. Κατὰ τὴν στιγμήν τῆς ἀφίξεώς μου ἀνεγίνωσκον ἐπιστολὴν τοῦ λόρδου Λουδοβίκου, ὅστις, καθὰ βραδύτερον ἔμαθον, ἐξέθετεν αὐτῇ τὰς στενοχωρίας του, τὰ κολοσσιαία χρέη του, τὰ ὅποια ἠδυνάτει νὰ πληρώσῃ.

Δευτερότοκος, ἀνευ περιουσίας καὶ ἐν τῷ παρόντι καὶ ἐν τῷ μέλλοντι, ἔλεγεν ἐν τῇ ἐπιστολῇ του ὅτι ἔβλεπεν ἐκυτὸν ἀπειλούμενον νὰ ἐκπατρισθῇ.

Ἀνήσυχος ἔτριψε πρὸς με τοὺς ὀφθαλμούς μου ἡ μαρκησία. Οὐδέποτε πρόσωπον ἐξέφρασε καθαρώτερον τὴν θλίψιν, τὴν ἀνησυχίαν, τὴν κόπωσην.

— Σεῖς, κύριε Οὐίλσον; εἰς τί ὀφείλω τὴν τιμὴν τῆς ἐπισκέψεώς σου;

— Κυρία, λυποῦμαι ὅτι γίνωμαι κομιστής λυπηρῆς εἰδήσεως.

— Πῶς; . . . πῶς; . . . ἀνέκραξε διὰ φωνῆς συνεσφιγμένης. Τί ἀκόμη; Ὁ υἱός μου, ὁ λόρδος Λουδοβίκος;

— Κυρία, δὲν γνωρίζω ἂν συνέβη τί εἰς τὸν λόρδον Λουδοβίκου ἀλλ' ὁ λόρδος Σαινζερμαίν...

— Ἄ! λοιπόν! τί τρέχει;

Ἡ φωνὴ αὐτῆς ἔλαβεν αἴφνης τόνον δυσθυμίας.

— εἶναι κάκιστα.

— Ὡς συνήθως, ὑποθέτω: μία τῶν ὀχληρῶν ἐκείνων προσβολῶν τῶν ἀνευνομένων συνήθως, καὶ αἵτινες καθιστῶσιν αὐτὸν καὶ εἰς τὸν ἑαυτὸν του βῆρος.

— Κατεῖς τοὺς ἄλλους, προσέθηκα κατ' ἐμυτὸν.

— Φοβοῦμαι, κυρία, ὅτι εἶναι χειρότερα παρὰ τὸ σὺνθεσι, χειρότερα παρ' ὅτι ὑπῆρξε ποτέ.

— Φρονεῖτε; . . . ἀληθῶς; Τί ἔχει λοιπόν;

— Ἡ ζωὴ του ἐκλείπει βραδέως. Αἱ δυνάμεις του ἐλαττοῦνται κατ' ἐλάχιστην. Δὲν πρέπει ν' ἀποκρῶσω ἐπὶ πλέον τὴν ἀλήθειαν ἀπὸ τῆς εὐγενείας σου. Μοὶ εἶναι ἐπιτετραμμένον νὰ προσθέσω ὅτι ὁ μαρκησίας πατὴρ του ἔπρεπε—κατὰ τὴν γνώμην μου τοῦλάχιστον—νὰ εἰδοποιηθῇ ἀνευ ἀναβολῆς περὶ τοῦ κατεπείγοντος κινδύνου. . . Ἐντὸς τινῶν ἑβδομάδων, ἐντὸς τινῶν ἡμερῶν ἴσως ὁ θάνατός του εἶναι βέβαιος, εἶπον βαθέως συγκεκλιμένοι.

Ἡ μαρκησία μὲ ἠκούσθη ἐν βαθυτάτῃ σιγῇ, ἔχουσα τοὺς ὀφθαλμούς προσηλωμένους ἐπὶ τῶν πρὸ αὐτῆς εὐρισκομένων ἐγγράφων. Εἶδον τὰ νεφῆ τοῦ μετώπου τῆς διακλύμενα βαθμηδῶν, καὶ κατενναζόμενον τὸ ἀνίσυχον αὐτῆς ἦθος. Τότε, δι' ἑνὸς στεναγμοῦ, ἡ μάλλον διὰ τινος τῶν μακρῶν καὶ βαθειῶν ἐκείνων ἀναπνοῶν, τὰς δόσεις ἀποσπᾶ ἀφ' ἡμῶν ἡ ἀνακούφισις ἀνυποφό-

ρου ἐπὶ τῆς καρδίας βάρους, — ἐδίπλωσε βραδέως τὰ ἐγγράφα, τὰ κατέταξε μετὰ φροντίδος εἰς τὸ γραφεῖόν της, καὶ δεικνυμένη αἴφνης ὅτι ἀναμνησθεταί τὴν παρουσίαν μου, ἔστράφη πρὸς με καὶ δι' ὕψους, τὸ ὅποιον προσεπάθει νὰ καταστήσῃ ἀνίσυχον:

— εἶναι τρεῖς ἡμέρας εἰδήσεις, κύριε Οὐίλσον, αἵτινες θέλουσι λυπήσει πάντας ἐν τῇ οικογενείᾳ πλέον παρ' ὅτι ἠδυνάμην νὰ σὰς εἴπω. Θέλω γράψω εἰς τὸν μιλήρδον.

Ἐχαίρετιστα καὶ ἀπεσφόρητον, χωρὶς οὔτε λέξιν νὰ προσθέσω. Μετὰ τρεῖς ἡμέρας ὁ μαρκησίας ἔφθασεν εἰς Βρανδῶνα. Ὁ λόρδος Σαινζερμαίν ἦτο ἀσθενέστερος ἔτι τὴν στιγμήν ταύτην, ἀλλ' ὑπὸ τῆς θέας τοῦ πατρὸς ἐφάνη ἐμφυλισμένος ὀλίγον ἐπαρηγορήθη τοῦλάχιστον ὑπὸ τῆς ἀληθοῦς θλίψεως τοῦ μαρκησίας, καταπραυνθείσης τῆς πικρίας τῶν σκέψεών του.

— Οὐδέποτε ἐπίστευον ὅτι ὁ πατὴρ μου μ' ἠγάπα τόσον, μοὶ εἶπεν. Ἀπὸ γενετῆς ὑπῆρξα δι' αὐτὸν τόσον μέγα ἀντικείμενον θλίψεως! εἶμαι εὐγνώμων εἰς αὐτὸν διὰ τοιαύτην ἀφοσίωσην, καὶ ἐπεθύμουν νὰ ζῆσω ὀλίγον, ὅπως τῷ ἀποδείξω τὴν εὐγνωμοσύνην μου. Ἀλλὰ φεῦ! εἶναι ἀδύνατον.

Ἡ κατοικία τοῦ λόρδου Σαινζερμαίν, ἥδη ὅτε ἡ ζωὴ αὐτοῦ παρείχεν ἀπελπισίας, δὲν ἦτο κενὴ φίλων: ἡ μητριὰ αὐτοῦ, αἱ ἀδελφαί, αὐτὴ ἡ Γαλλίς διδασκάλισσα ἠμιλλῶντο τίς νὰ προσφέρῃ εἰς αὐτὸν πλείονας περιποιήσεις.

Ἀπεδέχετο αὐτάς μετ' ἐγκαρτερήσεως, μετὰ τινος εὐγνωμοσύνης μάλιστα, ἀλλ' ὀλίγην εὐρίσκει ἐν αὐταῖς παραμυθίαν. Ἡ δὲ Λιλία, ἀπολασθεῖσα οὕτως εἰπεῖν ἐν τῷ μέσῳ ἄλλων τούτων τῶν πολυασχῶλων ἀνθρώπων, ὑπὸ οὐδενὸς προσείχετο, αὐτὸς δὲ ὁ λόρδος Σαινζερμαίν σπανίως ἀπηθύβουν αὐτῇ τὸν λόγον.

Ἐξεπλάγην ὅτι οὐδεὶς ἐμάντευσε τὴν αἰτίαν τῆς παραδόξου ταύτης νόσου. Ἡ Λιλία. . . δὲν δύναιτο νὰ βεβαιώσῃ ἀλλ' οἱ ἄλλοι οὐδέποτε ἐφάνησαν τὸ ἐλάχιστον ὑποπευθέντες. Τὰ ἐναργέστατα πράγματα ἐνίοτε προσενοῦσι τὴν ὀλιγοτέραν ἐντύπωσιν.

Προφανῶς οὐδέποτε εἶχον ἀναγνώσει τὴν ἱστορίαν τοῦ Σελείκου καὶ τῆς Στρατονίκης. Τὸ κατ' ἐμὲ, ἔβλεπον ἐν τῇ καταστάσει τοῦ δυστυχῆς τούτου νεανίου πάντα τὰ ὑπὸ τοῦ ἱστορικοῦ περιγραφέντα συμπτώματα. Ἄμα παρετήρει τὴν Λιλίαν, τὸ μέτωπον αὐτοῦ ἐκαλύπτετο αἰφνιδίως ὑπὸ βιαίου ἐρυθρήματος, ἡ δὲ καρδιά του ἐπάλλετο βιαίως ἡ φωνὴ του ἔτριψε, μόλις καθισταμένη καταληπτῆ, ἔταν ἐκ συγκυρίας ἀπηθύβουν αὐτῇ τὸν λόγον, μολοντὶ ὑπεκρίνετο λαμβάνων ὑφὸς ἀπρόσεκτον ἡ ἀδιάφορον.

Ἡ Λιλία εἰσῆρχετο σπανιότατα εἰς τὸν θάλαμον του, ὀλοκλήρον δὲ τίνα ἡμέραν δὲν ἐφάνη. Τὴν ἐσπέραν τῆς ἐπαύριον μὲ προσεκάλεσε

παρ' αὐτῇ. Ἦτο κλινήρης, ἀσθενῆς, πολὺ ἀσθενῆς. Παραμεληθὲν κρουολόγημα μετατράπη εἰς πλευρίτιδα, ὁ δὲ κίνδυνος κατέστη ἀμέσως σοβαρὸς, ἐπικείμενος.

Ἐξέφρασα ἀνωτέρω κατηγορίας κατὰ τῆς χαριστάτης ταύτης νεανίδος ἀπὸ τῆς ἐσπέρας τοῦ χοροῦ ἐντοῦτοις ἀναγνωρίζω ὅτι ἦσαν ἄδικοι. Ἐπὶ τέλους δύναται τις νὰ τὴν μνησθῇ, ὅτι προὔτιμῃσε τὸν ἕνα ἀδελφὸν τοῦ ἐτέρου, καὶ ὅτι ὑπεξέφυγε πάθος, τὸ ὅποιον οὐδέποτε ἠθελε δυνηθῆν νὰ συμμερισθῇ; Τῇ ἀληθείᾳ ὑπῆρξα ἄδικος, ἀλλὰ δὲν ὄφειλον ἐπὶ πλέον νὰ ἦμαι τοιοῦτος. Ἡ γλυκύτης αὐτῆς, ἡ ὑπομονὴ, ἡ ἀγαθότης, ἡ ἐγκαρτερησις διαρκούσης τῆς θλιβεραῦς ταύτης νόσου ὑπῆρξαν ἀντάξια τοῦ καθηγητοῦ αὐτῆς καὶ διδασκάλου. Μάλιστα, ὁ λόρδος Σαινζερμαίν εἶχε πράγματι καταστήσει τὴν εὐθυμὸν καὶ τρελλὴν ἐκείνην κόρην γυναῖκα ἐφάμιλλον αὐτοῦ κατὰ τὴν εὐγένειαν τῶν αἰσθημάτων καὶ τὸ μεγαλεῖον τῆς καρδίας. Ἄ! πῶς συνεπάθουν ἐπὶ τῇ δυστυχίᾳ αὐτοῦ, λαμβάνων κατ' ἐκάστην στιγμήν νέα δείγματα τῆς ἐκλεκτῆς ταύτης φύσεως! Πόσον κατενόουν ἡδὴ τὸν ἔρωτα αὐτοῦ καὶ τὴν ἀπελπισίαν!

Οὐδέποτε ἐκείνη ἀπήγγειλε τὸ ὄνομα αὐτοῦ εἴτε ἐπὶ παρουσίᾳ μου, εἴτε ἐνώπιον τῆς κυρίας Καρθεράτ, τῆς διαρκούς καὶ ἀφοσιωμένης αὐτῇ νοσοκόμου. Πτωχὴ μικρὰ Λιλία! Τρομερὰ ἀγωνία ἤρχετο προστιθεμένη εἰς τοὺς ὀξείας φυσικούς αὐτῆς πόνους. Ἐφρόνου ὅτι σπουδαίως ἐκινδύνευε, νυχθημερὸν δὲ ἠγρόπνουν παρὰ τὸ προσκαρφαλιόν της, φροντίζων περὶ αὐτῆς, ὥστε ἦτο ἴδια θυγάτηρ μου. Ἀλλὰ φεῦ! ἡ ἐπιστήμη μου ἦτο ἀνίχυρος, οὐδεμίαν δὲ διετήρουν πλέον ἐλπίδα.

Ἐσπέραν τίνα ἐκατήμην πλησίον της, — οὐδέποτε θέλω λησμονῆσαι τὴν στιγμήν ἐκείνην ἡ σελήνη ἀνέτελε τηλαυγῆς καὶ ἀκτινοβόλος, ἐπιφανομένη ὑπεράνω τῶν μεγάλων δένδρων, ἐν τῇ νυκτερινῇ γαλήνῃ, διακοπτομένη μόνον ὑπὸ τοῦ θορύβου μεμακρυσμένου καταρράκτου, ἡ ὑπὸ τοῦ ἄσματος τῆς ἀηδόνος. Ἡ ἀμυδρὰ αὐτῆς ἀκτινοβολία, εἰσδύουσα διὰ τοῦ ἡμιανοῦ κτου ἀρχαίου γοθικοῦ παραθύρου, ἐφώτιζεν ἐν ἀφρονίᾳ τὸ πάτωμα καὶ τὴν κλίνην.

Φρονῶν ὅτι ἡ Λιλία ἐκοιμήτο καὶ φοβούμενος μὴ ἡ λάμψις αὐτῆς ταραξῇ τὸν ὕπνον της, ἐξηγέρθη ἐν σιγῇ ὅπως καταβιάσῃ τὰ παραπετάσματα. Παρετήρησα ὅτι ἠγρόπνευε. Ἦτο ἐστηριγμένη ἐπὶ τοῦ βραχιονός της, δύο θαλαρὰ δάκρυα ὑψαίνον τὰς παρειάς της: ἐφαίνετο ἀποροφρηθεῖσα ὑπὸ ἀφῶνου τινος μελέτης. Ἐκράτε εἰς τὴν χεῖρα προσημά τι, τὸ ὅποιον ἐθλίβε στερεῶς ἐπὶ τῆς καρδίας. Μὲ ἤκουσεν ἐξεγερμένον, σχεπτικῇ ἐπὶ τινος στιγμῆς μὲ ἠτένισε, καὶ ἔπειτα μοὶ εἶπε μετὰ δισταγμοῦ:

— Κύριε Οὐίλσον, μέλλω ν' ἀποθάνω;

— Δὲν πιστεύω, ἀγαπητὸν τέκνον μου.

— Ἄλλ' εἶναι δυνατόν; Διατελοῖ εἰς κίνδυνον. Αἰσθάνομαι ἐμαυτὴν τόσον ἀδύνατον. . . Καὶ ἔπειτα, — τὰ δάκρυα αὐτῆς ἔρρευσαν ἀφθονώτερα, — εἶμαι τόσον δυστυχῆς!

— Σεῖς δυστυχῆς; . . . Σεῖς, πτωχὸν τέκνον μου! Τί δύναται νὰ σὰς καθίστῃ τόσον δυστυχῆ;

— Εἶμεθα κατὰμονοι;

— Καθ' ὀλοκλήριον μόνοι.

— Τότε θέλω λαλήσει, ἐνός μοι ἔχω ἀκόμη δύναμιν. . . Σὰς παρακαλῶ, ἔλθετε πλησίον μου, ἀγαπητὲ κύριε Οὐίλσον.

Ἐπλησίασα καὶ ἐκάθησα πλησίον τῆς κλίνης της.

Ἦνοιξε τὴν χεῖρά της.

— Τὸ ἐθύμισθε, εἶπεν.

Ἦτο τὸ ἀδαμαντοκόλλητον μετάλλιον, τὸ περιλαμβανόν τοὺς βοσπύργους τοῦ λόρδου Σαινζερμαίν.

— Ἦσθε ἐκεῖ τὴν μοιραίαν ἐκείνην νύκτα, καθ' ἣν μοὶ τὸ ἔδωκεν. Ὡ! κύριε Οὐίλσον, διατί ὑπῆρξε τόσον ἀγαθός; διατί ὑπῆρξε τόσον ἀφοσιωμένος; . . . Καὶ πάντα ταῦτα διὰ . . .

— Διὰ τί, ἀγαπητὸν τέκνον;

— Διὰ νὰ με καταστήσῃ τόσον δυστυχῆ. . . τόσον δυστυχῆ! . . .

— Ἀγαπητῆ μοι δεσποινίς Χάρν, διατί νὰ ἦσθε τόσον δυστυχῆς;

— Φεῦ! φεῦ! — καὶ αἱ παρειαὶ αὐτῆς, οἱ κρόταφοὶ αὐτῆς, μὴδὲ τῶν χειρῶν της ἐξαιρουμένων, ἐκκλύθησαν ὑπὸ αἰφνιδίου ἐρυθρήματος, — δὲν τὸ ἐνοεῖτε; . . . Ἐκείναι μοὶ εἶπον ὅτι δι' αὐτὴν ἦτο τοῦτο μυστήριον. . . δι' αὐτὴν! καὶ ὅτι διὰ παντός ἐταπεινώθη εἰς τοὺς ὀφθαλμούς του. Ἄλλ' ἡδὴ, ὅτε μέλλω ν' ἀποθάνω. . . δύναιτο νὰ λαλήσω ἐπὶ τέλους, χωρὶς νὰ θεωρηθῶ ὑποπτὸς ἐπὶ ταπεινότητι καὶ ἐπὶ ἀποτροπαιαῖς σχεδίοις συμπερόντος. Ὡ! πόσον ὀλίγον μὲ ἐγνώριζον! Δύναιτο νὰ ὁμολογήσῃ ἐν τῇ ἐπιθανάτιῳ κλίνῃ πόσον τὸν ἐτίμων καὶ τὸν ἠλόγουν! . . . πόσον ἐδέσμη ἐπὲρ αὐτοῦ! . . . πόσον τὸν ἠγαπῶσιν ἀπὸ τοῦ βάλθους τῆς καρδίας μου! πόσον τὸν. . . Ὡ! κύριε Οὐίλσον, εἰσθε ἀγαθὸς καὶ συμπαθὴς ὡς ἐκεῖνος, καὶ ἔχω ἐμπιστοσύνην εἰς σὰς. . . σὰς ἐξορκίζω νὰ μὴ τῷ εἴπητε, ὅτι ἡ ἀσθηρότης του ἐπλήγωσε τὴν καρδίαν μου. . . νὰ μὴ τῷ εἴπητε, ὅτι μετανοῶ πικρῶς διὰ μίαν στιγμήν παρακοῆς—ἡτις ὑπῆρξεν ἡ μόνη! — νὰ μὴ τῷ ἐπαναλάβητε. ὅ τι μοὶ εἶπον αἱ σκληραὶ ἀδελφαί του. . . ὦ! ναὶ, πολὺ σκληραὶ! Ἀλλὰ μετὰ τὸν θάνατόν μου ἐγχειρίσατε εἰς αὐτὸν τὸ μετᾶλλον τοῦτο, — ἀπετέ το εἰς ἐμὲ μέχρις οὗ ἀποθάνω, — καὶ θέσατε τὴν φλόκον τοῦτον τῶν βοσπύργων του, τὸ τελευταῖον δείγμα τῆς ἀφοσιώσεως, τὸ ὅποιον ἔλαβον παρ' ἐκείνου, ἐπὶ τῆς καρδίας μου,

έντος τοῦ φρεστροῦ μου. . . τουτέστιν. . . ἄν δὲν ὑπάρχει τι κακὸν εἰς ταύτην τὴν πράξιν.

— Παρ' ἐκείνου! . . . Περὶ τίνος λοιπὸν μοὶ λαλεῖτε; περὶ τοῦ λόρδου Λουδοβίκου; Παραλογίζεσθε ἀναμφιβόλως. . .

— Τοῦ λόρδου Λουδοβίκου; τί θέλετε νὰ εἰπῆτε; . . . Ὡ! καὶ ἐκεῖνος ἐπίσης ὑπῆρξεν ἀγαθὸς δι' ἐμέ. . . Ἄλλὰ δὲν σκέπομαι περὶ ἐκείνου κατὰ τὴν στιγμήν τοῦ θανάτου μου.

Ἐμπεῖν ἐκστατικός. Ἦτο δυνατὸν; Ἦγνούει λοιπὸν τὸ πάθος, τὸ ὅποιον εἶχεν ἐμπνεύσει; Ἦ ὑπὲρ τοῦ λόρδου Σαινζερμαῖν συμπάθειά της ἦτο λοιπὸν ἀείποτε ἡ ἀσπὴ, ἐπίσης ἀγνή ὡς ἐν τῇ πρώτῃ αὐτῆς ἡλικίᾳ; Ἦ ἔμελλε νὰ συμβῇ, ἄν τῇ ἀπεκάλυπτον τὴν φύσιν τῶν πρὸς αὐτὴν αἰσθημάτων του; Ἦ ἀγάπη, ἢ ἀποστροφή δὲν ἤθελον ἀντικαταστήσει ἴσως αἴφνης ἐν τῇ καρδίᾳ της τὴν ἀδελφικὴν ἐκείνην, οὐκ ἄν σκεδὸν τυροφρόνητα; . . . Καὶ ἔπειτα, φεῖ! δὲν ἦτο πολὺ ἀργὰ πλέον δι' ἀμφότερα τὰ δυστυχῆ πλάσματα;

Ἐκεπτόμην σιγῶν ἐπὶ ἐν ἡ δύο λεπτά. Ὅταν δὲ ἤγειρα ἐκ νέου τοὺς ὀφθαλμούς ἐπὶ τῆς Λιλίας ἀνέγνων ἐπὶ τοῦ προσώπου αὐτῆς τὴν αἰσχύνην, τὴν λύπην.

— Φεῖ! καὶ σεις! μοὶ εἶπε μεμφομένη με μὲ περιφρονεῖτε καὶ σεις! Ὡ! διατί δὲν ἐκόμισα τὸ μυστικόν μου εἰς τὸν τάφον; . . . Καὶ ἐν τούτοις νὰ ἐγκαταλίπω ἐκείνην, χωρὶς νὰ δώσω ἓνα λόγον ἐξηγήσεως, ἓνα λόγον εὐγνωμοσύνης ὑστερον ἀπὸ ὕλην τὴν ἀδιαφορίαν μου. . . καὶ τὴν ψυχρότητα μου.

— Ἀγαπητὸν, προσφιλέστατόν μοι τέκνον! δι' ἀγάπην τοῦ Θεοῦ, ἀπὸ οἴκτου πρὸς ἐκείνον, μὴ ταρακτῆσαι τοιοῦτοτρόπως; λάβετε τοῦτο τὸ φάρμακον. Θεραπεύθητε, διὰ τὴν ἀγάπην ἐκείνου.

— Φεῖ! ὄχι! δὲν ἀγαπᾷ πλέον τὴν μικρὰν τοῦ Λιλίαν. Ἐσφαλὰ μὴ ὑπακούσασα εἰς αὐτόν. ὦ! ναί, πολὺ ἔσφαλα! Ἄλλὰ μὲ εἶχον γλυκασεῖ ἐκείνη. . . Δὲν ἠδυνήθην. . . δὲν ἐτόλμησα. . . Ἄ! δὲν ἔσχον ἀρκετὸν θάρρος. Δὲν μοὶ τὸ ἐσυγχώρησε. Δὲν μ' ἀγαπᾷ πλέον!

— Ἄ! δεσποινίς, Χόρν. . . ἄν ἐξ ἐναντίας ἐγνωρίζετε πόσον σὰς ἀγαπᾷ. . . πολὺ διὰ τὴν ἰδίαν ἡσυχίαν του!

Ἠρωτήσαυ ἐκ νέου βιαίως, κατανεύσασα τοὺς ὀφθαλμούς.

— Ἄ! Λιλία, ἢ πρὸς αὐτὸν ἀφοσίωσίς σας, τὰ της εὐγνωμοσύνης αἰσθημάτων σας θέλουσιν ἀντιση εἰς τὴν δοκιμασίαν ταύτην; Ἦναι πράγματι δυνατόν νὰ μὴ ἐννοήσῃτε ὅτι ἀνυπέβλητος ἀγωνία τὸν φωνεῖ;

— Τότε εἶχον δίκαιον αἰ ἀδελφαί του. . . Δὲν θέλει νὰ ταπεινωθῇ! ἀπεκρίθη διὰ φωνῆς τραχυαῖ.

— Νὰ ταπεινωθῇ! . . . Πῶς; . . . νὰ ταπεινωθῇ!

Καὶ ἐτραύλισεν ὕλως συγκεχυμένη:

— Θέλω νὰ εἶπω. . . Ἦγούσιν. . . ὦ! κύριε Οὐίλσον, —καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ της ἠκτινοβόλουν τὴν ἀφελή της ψυχῆς της ἀγνόητα, —ἐκείνη μὲ κατήσχυαν. . . σὰς λαλῶ περὶ τῶν ἀδελφῶν του. . . Ἐκείνη μὲ κατήσχυαν διὰ τὴν πρὸς αὐτὸν ἀφοσίωσίν μου καὶ τὰς περιποιήσεις μου. Ἐκείνη μοὶ εἶπον, ὅτι ἤθελον ἀτιμασθῆ ἐνώπιον τοῦ κόσμου, ἄν πρὸς στιγμήν μόνον ἐσκέπτετο νὰ μὲ νυμφευθῇ καὶ ὅτι, ὅσον ἀφορᾷ ἐμέ. . . ὦ! ποῖα φοικιῶδες κατηγορία! . . . τὸν ἐπεριποιούμην μόνον ἕνεκα τοῦ πλούτου του, τὴν ἐθάπτεον μόνον χάριν τῶν δώρων του, καὶ ὅα παρεθιδόμενη ἐκουσίως εἰς αὐτὸν διὰ τὸ χάριστόν του!

Τότε εἶχε σχηματίσει λοιπὸν τὴν ἰδέαν, ὅτι ἠδύνατο ὁ λόρδος Σαινζερμαῖν νὰ τὴν ἀγαπήσῃ! Δὲν ἦτο λοιπὸν ὁ φόβος καὶ ὁ τρόμος ἐκ τοῦ ἔρωτος τούτου τὰ πείσαντα αὐτὴν αἴτια νὰ τὸν ἀποφεύγῃ; Ἦ ψυχῆ μου ἤρξατο ἐπανεπιτίθεισα.

Ὅρα! εἶμαι ὅτι καὶ ἐγὼ ἄν ἐνδιοφροσύνην προσωπικῶς, δὲν ἤθελον λάβει βαρύτερον ἐνδιαφέρον διὰ τὸ δρᾶμα τοῦτο.

— Ἄλλ' οὐδ' ἡ ἐλαχίστη ἤθελον ὑπάρξει αἰσχύνη διὰ τὸν λόρδον Σαινζερμαῖν νὰ σκεφθῇ περὶ ὑμῶν, ἀγαπητῆ μου δεσποινίς Χόρν. Ὅπως αὐτὸς, κατὰ γένεθ ἐπίσης ἐξ ἐντίμου οἰκογενεῖας ἄν δὲ τὸ πρᾶγμα εἶχεν ἄλλως πως, ἀνὴρ ἀγαπῶν σταματᾷ ποτε ἐνώπιον ἀνοησιῶν παρρημίων; Ἄ! ἄν δὲν ὑπῆρξεν ἄλλο τι κώλυμα, ἠδύνατο νὰ ζῆ ἀκόμη. . . ἠδύνατο νὰ ἦναι εὐτυχῆς ἀκόμη.

— Νὰ ζῆ! ἐπανελάθε. Ὡ! κύριε Οὐίλσον, εἰπέτε μοι. . . εἰπέτε μοι. . . εἶναι. . . ἦτο δυνατόν; . . .

Καὶ ἐκρυψεν ἀποτόμως τὴν κεφαλὴν ἐντὸς τῶν χειρῶν της.

— Ἀγαπητῆ μου δεσποινίς Χόρν, εἶναι δυνατόν νὰ μὴ τὸ παρατηρήσετε; . . . Ἦτο ἐπιτετραμμένον εἰς αὐτὸν νὰ ἐλπίζῃ τὴν ἀφοσίωσίν σας. . . ἀφοσίωσιν τυροφροτέρων της εὐγνωμοσύνης. . . τοῦ σεβασμοῦ; Δύναμαι νὰ τῇ εἶπω. . . δύναμαι νὰ παράσχω εἰς αὐτὸν τὴν ἐλπίδα ὅτι. . .

— Μὴ τῷ εἶπητε τίποτε. . . ἤθελε μὲ περιφρονῆσαι. Ὁχι! ὄχι! ἄς μὴ οἰκτεῖρη τὴν μοῖραν μου καὶ τὴν ἀσθένειάν μου! Ἄφετέ με νὰ λάβω μετ' ἐμοῦ τὸ μυστικόν μου εἰς τὸν τάφον.

Ἐγνώριζον ἀκριτὰ ἤδη. Ἀνεγίνωσκον ἐν τῇ ἀθῶα αὐτῆς ταραχῇ, ἐν ταῖς ἀκτινοβολοῦσιν ὀφθαλμοῖς της, ἐν ταῖς προσπαθείαις αὐτῆς ὅπως ἀποκρύψῃ τὸ μείδιμα, τὸ διολισθαίνον εἰς τὰς γωνίας τοῦ γαριεστατοῦ στόματός της, τὴν εὐδαιμονίαν της μικρᾶς φίλης μου. Ὁρῶλον νὰ γονυπετήσω εὐχαριστῶν τῷ Θεῷ ἄλλ' ἢ σκέψις τοῦ κινδύνου ἀμφότερον, ὁ φόβος μὴ ἡ ἀνέλπιστος αὐτῆ λῦσις ἐπῆλθε λίαν βραδέως, ἐγένοντο

ἀφορμαὶ συκινήσεως ὕλως ἀναξίας καὶ τοῦ χαρακτήρός μου καὶ της ἡλικίας μου.

Ἐξηγήσας μετὰ πάσης προφυλάξεως εἰς τὴν δεσποινίδα Χόρν τὴν κατάστασιν τοῦ λόρδου Σαινζερμαῖν, διαβεβαίωσας αὐτὴν ὅτι ἡ εἶδησις, ἥς ἤξιον ὅτι εἶμαι ὁ κομιστής, ἤθελον ἀνακαλέσει αὐτὸν εἰς τὴν ζωὴν, ἐξώρμισα αὐτὴν νὰ καταβάλλῃ πᾶσαν προσπάθειαν, ὅπως καταπραῦνθῇ δι' ἀγάπην ἐκείνου. Ἐλάβε τὸ φάρμακον, τὸ ὅποιον εἶχον προπαρασκευάσει, καὶ μετὰ της εὐπειθείας καὶ ἐμπιστοσύνης εὐδαιμόνου παιδίου ἔθεσεν ἐπὶ τοῦ προσκεφαλαίου τὴν κεφαλὴν της. Μετὰ πάντε λεπτά ἐκοιμήτο βαθὺν ὕπνον.

Ἦγρῶπνησα παρ' αὐτὴν κατ' ὕλην τὴν νύκτα. Οἱ χαρακτήρες αὐτῆς ἐπανελάθεον βαθυμῆδον ἐκφρασιν γαλήνης καὶ εὐεξίας, ἀπὸ της στιγμῆς δ' ἐκείνης δὲν ἀπηλίπισθη πλέον περὶ της ζωῆς της.

— Καὶ τώρα, ἐσεκρίθη, ἢ ἀνάπαυσις καὶ ἡ πνευματικὴ γαλήνη θέλουσι ταλέσει τὸ ὑπόλοιπον.

Ἦ Λιλία ἀπεκοιμήθη μέχρι της πρωίας. Περὶ τὴν ἕκτην ὥραν ἐξύπνησε στεναζούσα, μὲ παρητήρησεν ἐρωδιώσα.

— Ἀγαπητῆ μου δεσποινίς Χόρν, εἰσθε καλλίτερα. . . Θέλετε ζῆται.

— Πιστεύετε; . . . Ἄ! θέλετε τηρήσει βεβαίως τὸ μυστικόν μου;

— Σὰς τὸ ὑπόσχομαι. Ὁ Θεὸς νὰ σὰς εὐλογῇ, ἀγαπητὸν τέκνον! . . . καὶ τώρα, τὸ πρόγευμά σας. . . τῇ εἶπον παράφρων σχεδὸν ὑπὸ της χαρᾶς.

Ἦ κυρία Καρτθραῖτ ἦλθε νὰ μὲ ἀντικαταστήσῃ παρ' αὐτῆ τῇ ἔκμα τοσοῦτον λεπτομερεῖς συστάσεις, ὥστε δὲν ἠδυνήθῃ νὰ μὴν ἐκφράσῃ τὴν ἐκπληξίν της.

— Ὡ! ἡ ὑγεία της εἶναι δι' ἡμᾶς διπλοσῶως πολὺτιμος σήμερον, ἐπιθύμισα εἰς τὸ οὐς της. Θέλει σῶσει ἐπίσης καὶ τὸν λόρδον Σαινζερμαῖν.

Κατέλιπον τὴν θάλαμον της Λιλίας καὶ ἰπτάμενος μετὰ ἢ βαδίζων, διευθύνθη πρὸς τὸν τοῦ ἄλλου ἀθηνόου μου.

Ἄκουόν με εἰσερχόμενον ἀπέσυρε τὰ παραπετάσματα της κλίνης του.

— Δὲν κοιμήμαι, Οὐίλσον. Ἦ νύξ μοὶ ἐφάνη τρομερῶς μακρὰ καὶ εἶμαι εὐτυχῆς ἐπὶ τῇ ἀφίξει σας. Ἄλλὰ τί σὰς ὀδηγεῖ ἐδῶ τόσο ἐνωρίς;

— Μιλόρδε, σὰς φέρω νέαν ἰατρικὴν θεραπείαν, ἣτις πιστεύω. . .

Μὲ διέκοψε δι' ἐνὸς κινήματος, βραδέως στενάζας.

— Περὶφημος ἰατρικὴ, μιλόρδε. . . ἢ σῶσασα τὴν ζωὴν τοῦ υἱοῦ τοῦ Σελεύου. Βῆθε νὰ συμβῇ τὸ αὐτὸ καὶ διὰ σὰς!

— Οὐίλσον, εἶπε σοβαρῶς, δὲν σὰς ἐννοῶ. Εἰσθε τρελλός;

— Ἴσως, μιλόρδε, ἀλλ' εἶμαι τοιοῦτος ἐκ χαρᾶς καὶ ἐλπίδος διὰ τὴν ὑγείαν ἐκείνου, ὅν ὑπὲρ πάντα ἄλλον ἀγαπῶ εἰς τὸν κόσμον. Μιλόρδε, ἡ Λιλία. . . ἡ Λιλία σας. . . Ὡ! πῶς νὰ εἶρω ἀρκούντως λεπτὰς ἐκφράσεις νὰ σὰς εἶπω. . . ὅτι ἡ καρδία σας εὔρε τὴν ἡγῶ αὐτῆς ἐν τῇ ἰδικῇ της;

Ἦγέρθη ἀποτόμως ἀπὸ της κλίνης του, ἐπειτα ἐπανεπέσεν ἐπὶ τοῦ προσκεφαλαίου του τοσοῦτον πελιθὸς ἐκ της ἀσθένειας, ὥστε ἐπὶ στιγμήν ἐπίστευσα, ὅτι εἶχεν ἀποδώσει τὸν τελευταῖον στεναγμόν.

— Ὅχι, ὄχι, ἀπεκρίθη ἐπὶ τέλους διὰ τόνου σκοτεινῆς ἀπλπισίας ἢ ἐπιείκεια αὐτῆς. . . ἢ εὐγενῆς καρδία της, ἢ γενναιοφροσύνη της τὴν ἐπρόδωσαν. . . Ἄδύνατον. . . Παρακαλέσατε αὐτὴν, ἐπιέσατε αὐτὴν, Οὐίλσον! τὸ ἐννοῶ καλλίστα!

— Νίς τὴν ζωὴν μου, μιλόρδε, εἰς τὴν αἰωνίαν σωτηρίαν μου, δὲν ἔπραξα τίποτε, δὲν εἶπον τίποτε. Ἦ ἀλήθεια μοὶ ἀπεκαλύφθη διὰ τοῦ ἀνηκουστοτέρου καὶ τοῦ βεβαιοτέρου τρόπου.

— Βίβετε μοι τὰ πάντα.

Μὲ ἠκρόασθη μετὰ της βαθιτέρας προσοχῆς, χωρὶς αὐτὴ μίαν μόνον φοράν νὰ μὲ διακώψῃ; ἐνῶ διηγούμην εἰς αὐτὸν τὰ συμβάντα της νυκτός.

— Ὡς βλέπετε, προσέθετον ἐπὶ τέλους, τὸ δυστυχῆς ἐκεῖνο ἀδαμάντινον περιδέριον, προκαλέσαν τὴν ζηλοτυπίαν τῶν νεανίδων, ὑπῆρξεν ἡ πρωτίστη ἀφορμὴ ὄλου τοῦ κακοῦ. Αἰ ἀδελφαί σας κατηγόρησαν τὴν Λιλίαν, ὅτι σὰς περιβάλλει δι' ἀφοσίωσιν καὶ φροντίδων, διὰ νὰ ἐπαφελθῇ τὴν ἀδυναμίαν σας καὶ σὰς παρασύρῃ εἰς συνοικέσιον, τὸ ὅποιον ἤθελε σὰς ἀτιμᾶσει διὰ παντός. Ζητήσασι νὰ τὴν ἐξυβρίσωσι, τῇ ἀπεκάλυψαν ἀποτόμως τὸ μυστικόν της καρδίας της, καὶ ἡ πτωχῇ μικρᾶ, ἐντρομος ὑπὸ της ἀνακαλύψεως ταύτης, πιστεύουσα αὐτὴν γνωστὴν ὑπὸ πάντων καὶ ὑποθέτουσα ὅτι ἤθελε διεγείρει διὰ τοῦτο μόνον τὴν περιφρόνησίν σας, ὑπεκρίθη ἀδιαφορίαν, ψυχρότητα, ἀποφεύγουσα τὴν παρουσίαν σας καὶ ἀπομακρυνομένη πάση δυνάμει τοῦ κινδύνου, τὸν ὅποιον ἐφοβείτο. Οὐδέποτε ἐπῆλθεν εἰς τὸ πνεῦμα αὐτῆς ἢ σκέψις ὅτι ἠδύνατο νὰ τὴν ἀγαπήσῃτε εἶχεν ἀποδώσει τὴν ἀπέναντι αὐτῆς μεταβολὴν τῶν τρόπων σας εἰς μνησικακίαν ἐπὶ τῇ ἀπειθείᾳ αὐτῆς κατὰ τὴν ἐσπέραν τοῦ χοροῦ ἢ δὲ δειλία ἀμφότερον συνετέλεσαν εἰς τὴν παράτασιν της ἀμοιβαίας πλάνης σας.

Καθ' ὅσον ἢ περὶ της ἀληθείας τῶν λόγων μου πεποθήσας κατὶ σπουδῆς βαθυμῆδον παρὰ τῇ Λιρδῷ Σαινζερμαῖν, ἐβλεπον τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἀναλαμβάνον ἐκφρασιν εὐδαιμονίας, ἐκστάσεως, ἐλ-

πίδος και ανεκφράστου εύγνωμοσύνης, ήν ουδέποτε θέλω λησμονήσει. Οί όφθαλμοί αυτού, ύπερφυσικόν σχεδόν άποπνέοντες κάλλος, ύψουνο προς τόν ουρανόν έν άφώνω και θερμή προσευχή.

— Κύριε Ούλλων, θέλω ζήσαι, επί τέλους, θέλω ζήσαι, διά να τήν εύχαριστήσω, να τήν εύλογήσω και, Θεέ επουράνιε! διά να τήν καταστήσω εύτυχη. Αιλία μου, Αιλία μου, γλυκεία μου μάγισσα, ύπερφανεία μου, ζωή μου! ναι, ναι, — ποτέ δέν έπρεπε ν' άμφιβάλλω, — έχωμεν πλασθή ό εις διά τόν άλλον! Ήτο δυνατόν έκκαστος τήν παλμών τής καρδιάς μου να μή εύρη ήχώ άποκρίσεως εις τήν ιδιάν σου; .. Ω! Ούλλων, — και έσράφη προς με μετ' άγγλικού μειδιάματος, — τί άνοησία; σάς λέγω! Συγγνώμη! αλλά αισθάνομαι εύαιτύν αναγεννώμενον. Ήδού, δοκιμάσατε τόν σφυγμόν μου.

Μετά τρεις ημέρας έχον τήν άνέκφραστον ικανοποίησιν ν' αναγγείλω εις άμφοτέρους τούς νεαρούς φίλους μου, ότι ήδύνατο να ιδώσιν άλλήλους. Ουδέν θέλω ειπέι περί τής πρώτης ταύτης συνεντεύξεως; δέν θέλω αναβιβάσαι τό περιλάλυμα.

Επί τρεις έβδομάδας μόνον σχεδόν μετά τής κυρίας Καρτθράιτ έν τή ιδιαιτέρη κατοικία του λόρδου Σαινζερμαίν, άπήλαυσαν τής άγνης εύτυχίας, ήν ύπέσγετο αύτοίς τό μέλλον, επανακτώντες βαθμηδόν τās δυνάμεις και τήν ύγειαν.

Ο λόρδος Σαινζερμαίν μοι ειπεν ότι άνακαλαβών τήν ύγειαν, ήθελεν άποκαλύψει τό μυστικόν του εις τόν πατέρα του και ζητήσει τήν συγκατάθεσιν του εις άμυσσον συνοικέσιον και τήν άδειαν να μεταβή να κατοικήση ένα τών έν τή έπαρχία πόρων του.

Ήναγκάσθη να κατάλιπω τήν Βρανδώνα επί μίαν ή δύο έβδομάδας. Έκ φήμης λοιπόν έμαθον τά κατά τό διάστημα τούτου συμβάντα.

ΜΑΘΗΜΑ ΓΡΑΦΗΣ

Έκ τών του Ε. ΙΚΘΟΥΝΙ.

— Παππού, διά τί γράφεις τόσον άσχημα, ταύτην τήν έρώτησιν άπέτεινέ μοι σήμεραν καλημερίζουσα με ή έγγονή μου.

— Πώς; δεσποινίς! ... άπεκρίθην ύποκρινόμενος τόν δυσηραστημένον κατά τήν συνήθη εκείνην προσποίησιν τών γονέων προς τά νεαρά τέκνα, εξ ής ουδέποτε άπατώνται. Λέγομεν πάντοτε ότι τό εκάμμεν έτσι και εκείνα τό δέχονται. Είμεθα προς αυτά αιωνίως ήθοσοιοί.

— Πώς, δεσποινίς, τή άπεκρίθην λοιπόν, διά τί γράφω τόσον άσχημα; Και τίς σοι ειπεν ότι γράφω άσχημα;

— Όλος ό κόσμος, παππού.

— Πώς; όλος ό κόσμος;

— Ή μητέρα, ό πατέρας, τ' αδελφια μου, ό φίλος σου, ή νουνά μου, ό . . .

— Άρκει, άρκει. Αί! και τί έχου να ειπούν διά τό γράψιμόν μου, παρακαλώ;

— Ή μητέρα λέγει πώς όταν έχρη να γράψης ή γράφεις μόνον τά διαιρετικά' ό κ. Κ. βεβαιώνει ότι όχι μόνον οι άλλοι δέν έμπορουν να διαβάσουν τά γραφόμενά σου, άλλ' ουδέ συ ό ίδιος έμπορείς να τα ξαναδιαβάσης. Ο φίλος σου κ. Β. διηγείται ότι μίαν ήμέραν προσκληθείς υπό σου εις γεύμα, δέν ήλθε διότι ποτέ δέν έμπόρεσε να 'εγάλη τήν ύπογραφήν σου.

— Είνε άνόητος! Άφ' ου δέν ήδύνατο να αναγνώση, έπρεπε να έννοήση ότι ό προσκαλών αυτόν ήμην έγώ. Αί! και τί άλλο λέγουσιν;

— Άλλοι λέγουν ότι τό γράψιμόν σου ομοιάζει με έσο. . . έσο. . .

— Ήερογλυφικά.

— Ναι, μάλιστα! Άλλοι τά λέγουν όρθογραφίσματα.

— Α! τί τρόπος; είνε αυτός! Πολύ καλά, θα ιδώμεν δεσποινίς. Και συ, γράφεις καλά συ, αί;

— Έγώ επήρα βραβείον εις τό μάθημα τής καλλιγραφίας.

— Καλά λοιπόν; πήγαινε εκεί, πάρε κάλαμον, φύλλον χάρτου, και κάθησε πρό ταύτης τής τραπέζης. Έκάθησες; Θα καθήσω και έγώ άπέναντί σου, θα επάρω και έγώ χάρτην, κάλαμον και θα γράψωμεν.

— Καλλιγραφίαν;

— Ναι.

— Όρατα, όρατα! άνέκραζεν ή κόρη κροτούσα τās χείρας. Και τί θα μοι δώσης αν νικήσω;

— Ο τι θελήσης.

— Λοιπόν θέλω μίαν ωραίαν άγγλικήν κούκλαν, από κρη! . . . όχι! καλλίτερα μίαν μικράν κούκλιαν με περαπετάσματα διά να βάλω μέσα να κοιμηθή τήν κούκλαν όπου έχω . . . ή καλλίτερα . . .

— Μη βιάζεσαι δά, μη βιάζεσαι! Πρόσμεινε πρώτα να νικήσης.

— Α, δι' αυτό δέν έχω καμμίαν άμφιβολίον.

— Άλήθεια! λοιπόν δε άρχίσωμεν!

Έκύψαμεν τότε άμφοτέροι επί τής τραπέζης, έχοντες πρό ήμών πρότυπον καλλιγραφικόν εξ όκτώ γραμμών και προσηλωσάμεν άπασαν ήμών τήν προσοχήν και συνωφρωθήμεν. Μετά δε τό πέρας τής εργασίας; «λαθέ τās δύο ταύτας σελίδας, ειπον εις τήν κόρην, πήγαινε τας εις τήν διδάσκαλον τής γαλλικής του μικρού σου αδελφού ήτις ήλθε ταύτην τήν στιγμήν. Έκείνη δέν είνε προκατειλημμένη κατ' έμου, ως οι άλλοι' έρώτησον αύτήν τίς τών δύο τούτων σελίδων ύπερτερει τής άλλης.

Ή κόρη εξήλθε δρομαία και επέστρεψε τεθλυμένη.

— Λοιπόν;

— Λοιπόν, ή διδάσκαλος λέγει ότι ή ιδική του σελίς είνε ή καλλίτερα.

— Α, α, δεσποινίς, άνέκραζα θριαμβευτικώς.

— Άλλά τότε, παππού, επανέλαθεν ή κόρη, διά τί δέν γράφεις πάντοτε ούτω;

— Ω! διά τί . . . διά τί; . . . Ή εξήγησιν τούτου είνε άρκετά δύσκολος, άλλ' όπωςδήποτε θα δοκιμάσω. Βλέπεις, κόρη μου, ύαπορήσης μανθάνουσα ότι μόνον έργαγον τής γραφής δέν είνε οι δάκτυλοι.

— Και με τί άλλο γράφομεν λοιπόν;

— Με χίλια πράγματα.

— Ποια;

— Γράφομεν πρώτον με τούς όφθαλμούς, έπειτα με τήν ήλικίαν, με τήν ύγειαν, με τόν χαρακτήρά μας, με τήν διάθεσιν τής σήμεραν ή τήν διάθεσιν τήν καθημερινήν, . . . με τήν φαντασίαν ήμων.

— Δέν καταλαμβάνω, ειπεν ή κόρη διακόπτουσα με.

— Θα έννοήσης; άρκει μόνον να μου άκουσθης. Διά τί έγραφα καλώς τās όκτώ ταύτας γραμμάς; πρώτον διότι ήσαν μόνον όκτώ, έπειτα δε διότι όλη μου ή προσοχή ήτο προσηλωμένη επί ταύτης τής σελίδος; ή ζωή μου ήτο συγκεντρωμένη, ούτως ειπείν, εις τούς δέκα μου δακτύλους. Οτε ειχον τήν ήλικίαν σου και επ' όσον εμπόθησον, ή γραφή μου ήτο αν ουχι κομψή, τοδλάχιστον ακριβής; διά τίνα λόγον; Διότι λέξεις κακώς γεγραμμένοι, γράμματα δυσανάγνωστα ήθελον λογισθή ως σφάλματα γραμματικά ή συντακτικά και διότι εργασία κακώς γεγραμμένη ήθελε θεωρηθή ως εργασία κακώς καμωμένη. Οθεν ή άμιλλα, ό πόθος; να μένω έν ταις πρώταις, ή αυστηρότης τής διδασκαλίας συνείχαν τήν χείρά μου και κατόπτελλον τήν ζωηρότητά μου. Άλλ' ότε συν τή ήλικία έγεινα κύριος έμαυτου, ότε ουδένα ειχον επ' έμέ τόν εξαναγκάζοντα και τιμωρούντα, ή περί τούς δακτύλους άδεξιότης μου, επειδή είμαι φύσει λίαν άδέξιος; ήρχισεν επικρατούσα; ότε δε βραδύτερον μοι επήλθε κατά νουν να γράψω δράματα, τότε αναμνησμένη τής φαντασίας και μεταδιδωμένη; εις τήν χείρα τής άνησυχίας του πνεύματός μου . . . Άλλά στάσου! θα σοι εξηγήσω τās λέξεις ταύτας, δε ίσως δέν έννοεις τελείως, διά συμβάντος ύπερ ειδες; επικαλομαι εις βοήθειαν τήν μήμην σου.

— Τήν μήμην μου; ειπεν ή κόρη.

— Ναι! ένθυμείσαι ότι έφέτος τήν άνοιξιν κατέβην πρώταν τινά εις τόν κήπον, ότι εκάθησα έγγύς τής μητρός σου με τλ χαρτία μου και ήρχισα να γράφω πλησίον σας σκηνήν τινα κομωδίας.

— Ω, ναι! Τό ένθυμοῦμαι.

— Αί λοιπόν, τί έκαμνα;

— Ω! ήσο άστειδότατος! Κατ' αρχάς εκράτεις καλά τό κονδυλίόν σου, επήγαινες άργά άργά, έφαινεσο πολύ ήσυχος. Άλλά, όσον έπροχώ-

ρεις, εξαφνα ήρχισες να σουφρόνης τά όφρυδιά σου, να σφίγγης τά χείλη και έπειτα τά δάκτυλά σου άνέβαινον, άνέβαινον προς τά επάνω του κονδυλίου.

— Άλήθεια, και έσυσπώντο και έμάλασσον τόν κάλαμον και έφαινοντο άργισμένα κατ' αύτου ότι δέν έτρεχεν άρκετά έργήγορα! και συνεπίεζον αυτόν επί του χάρτου!

— Ναι, ναι, άνέκραζεν ή κόρη.

— Και ό ταλαίπωρος κάλαμος, οίστηγλατούμενος, αφηνίαζεν ως ήππος; εκτραχηλιζόμενος και μεταμείβιον τιναγμούς; και σκιρτήματα έφθασεν εις τήν τελευταίαν σελίδα, ήτοι εις τήν φρικτοτάτην κακογραφίαν!

— Α, ναι, ναι! Είνε αλήθεια! άνέκραζεν ή έγγονή μου κροτούσα τās χείρας. Οτε έτελειώσες και έδωκες τήν σκηνήν εις τήν μητέρα διά να τήν αντιγράψη, εκείνη εξέσπασεν εις τά γέλια, και μοι ειπε; για ιδες έδώ! . . . Και ήτο σωρός από τελίτσαις, από γραμμίτσαις, από κλαδάκια, επί τέλους από κάθε ειδους πράγματα, αλλά λέξεις. . . πρό πάντων περί τό τέλος, δέν ύπηρεχον διόλου! . . .

— Ουδέν άπλούστερον τούτου. Δέν ειχον γράψει διά τών δακτύλων μου, αλλά διά τής κεφαλής μου. Αυτό μοι συμβαίνει καθ' εκάστην, και όταν άκόμη γράφω επιστολάς. Αί δύο πρώται γραμμαί είνε πάντοτε εύανάγνωστοι, αλλά με τήν τρίτην αρχίζει ό καλπασμός, τότε δε αρχίζει ή άταξία.

— Άλλά, παππού, διά τί δέν διερθώνεσαι;

— Δέν δύναμαι.

— Κάμε το δουλειά! Ή μητέρα μοι λέγει πάντοτε, όταν δέν επιτυχάνω τι, «κόρη μου συ πταίεις, επειδή δέν το κάμνεις δουλειά.»

— Δέν έμπορώ πλέον να επιμεληθώ, είμαι παραπολύ γέρων; ή εξίς του ταχέως γράφειν έγεινεν έν έμοι άσθένεια άθεράπευτος, ή δ' εξίς του γράφειν ταχέως συνεπιφέρει τήν έξιν του κακώς γράφειν. Άλλ' ό Θεός εξέρει πόσον κατηράσθη ταύτην μου τήν έξιν! Άν σοι διηγούμην πάσας τās στενοχωρίας, τās δυσαρρεσκείας, τās ταπεινώσεις όσας ύπέρερα ένεκα τής κακής μου γραφής! Οί φίλοι μου προσποιούνται ότι γελάσι διά τούτό μου τό ελάττωμα, άλλ' ένδομύχως τό κατηγοροῦσιν ή όργίζονται δι' αυτό, και έχουσι δικαίον. Τό κακώς γράφειν είνε άγενές, διότι επιφέρει κόπον εις τούς αναγινώσκοντας ήμάς, είνε δε και άνόητον, επειδή φθείρει τά γραφόμενα. Θακούσης λεγόμενον έν τώ κόρμω υπό τών κολάκων τών θεραπευόντων μεν έν τώ φανερώ, έν δε τώ κρυπτώ χλευαζόντων, θακούσης, ότι τό κακώς γράφειν είνε ίδιον άνδρός άγγίλου. Άποκρίθητι δεικνύουσα εις αύτους επιστολάς δε πολλάκις σοι έδειξα, επιστολάς του Γκιζώ, του Μινιέ, του Άλεξάνδρου Δουμά του γέροντος, αίτινες είνε πρότυπα καλλιγραφίας!

Γράφω καλώς, κόρη μου, γράφω καλώς! Γραφή κομψή είνε δια τήν γυναίκα β τι ένδυμασία κομψή, φυσιογνωμία έρασιή, τόνος φωνής εύαρεστο; γραφή κομψή προκαταλαμβάνει τὰ πνεύματα ύπέρ αύτής; γεννᾷ περι αύτής αγαθάς ιδέας.

— Άλλά τότε, παππού, υπέλαβεν ή κόρη, ή τις μου είχαν άκουσθή μετά προσοχής; είνε λοιπόν αλήθινόν β τι έλεγε ταίς προάλλαις εις τὸ γεύμα ο φίλος σου Κ.;

— Τι έλεγε;

— Οτι δυνάμεθα νά κρίνωμεν τὸν χαρακτήρα τῶν ανθρώπων εκ τῶν γραψιμάτων των.

— Ω, ω, μή σπευδε. Αυτό είνε ζήτημα σοβαρόν, δεσποίνης. Ζητῶ καιρὸν νά σπευθῶ περι τούτου.

Επί τούτοις απέχρισθημεν, εγὼ δὲ κατήλθον εις τὸν κήπον, σκεπτόμενος. Η πρώτη μου σκέψις υπήρξεν ὁ θαυμασμὸς περι τῶν γονίμων και ἀπροόπτων ἀποτελεσμάτων τῆς οικογενειακῆς ἀνατροφῆς. Ἐναχωροῦντες εκ παιδαριωδῶν τινωῶν ἀπολήγομεν εις ζητήματα σοβαρά. Ὁ καλλιγραφικὸς ἐκείνος διαγωνισμὸς μ' έφερεν εις τὸν τῶν μουσηρωδεστάτων και τὰ μάλιστα ἀμφισβητουμένων ψυχολογικῶν και φυσιολογικῶν προβλημάτων. Περιπλεχθεὶς δ' εις τὸ ζήτημα τοῦτο, δὲν ἐστάματῆσα ἐν μέσῃ ὁδῷ, ἀλλ' ἠρέξάμην σκεπτόμενος περι τοῦ προβλήματος αὐτοῦ, τῆς λύσεως αὐτοῦ, τῶν μέσων πρὸς επίλυσιν ἀπὸ σκέψεως δὲ μεταβαίνων εις σκέψιν, εὐρέθην καταντήσας... μαντεύστε πῶ; Εἰς τὸν τῶν ἀξιολογημάτων επιστημονικῶν καθυδροματιῶν τοῦ ἡμετέρου ἔθνους, εις ἓνα τῶν πλουσιωτάτων ἡμῶν ιστορικῶν θησαυρῶν, εις τὸ ἀρχαῖον μέγαρον Σουβίσο, εις τὰ ἔθνικα ἀρχεῖα. Ἐντεῦθεν ἤρχιζον νά εἶμαι εγὼ ὁ μανθάνων.

Β

Ἐν τοῖς ἔθνικοῖς Ἀρχείοις τῆς Γαλλίας κατέκειται συλλογὴ ἣν συνιστᾷ εις πᾶντας τοὺς ἑραστάς ιστορικῶν περιέργων. Ἐν πᾶντε δωματίοις, ἀνεσκευασμένοις μετά θελατικῆς φιλοκαλλίας και ὕπου ἦσαν ἄλλοτε τὸ φυλακεῖον, τὸ σφαιριστήριον, ὁ θάλαμος και ὁ κοιτῶν τῆς δουλείσης, εὐρίσκεται σήμερον συνειλεγμένη και οἰονεῖ ἐπιτετημένη δλοκλήρως τις ἱστορία τῆς Γαλλίας.

Πολλάκις ἐγένετο ἀπόπειρα ὕπως παρεσταθῶσιν αἱ διάφοροι τοῦ παρελθόντος φάσεις και ἡ ιστορικὴ πορεία τοῦ πολιτισμοῦ δια χρονολογικῆς διαδοχῆς κτιρίων, μνημείων, πινάκων, εἰκότων ἀνδρῶν ἐπιφανῶν ἢ ἡγεμόνων. Ἐχομεν οὕτως εἰθεῖν ἱστορικὴν γινόμεναν δια τῆς ἀρχιτεκτονικῆς και τῆς γραφικῆς. Ἐν δὲ τοῖς Ἀρχείοις ἔχομεν τὴν ἱστορίαν ἐκτεθειμένην δια τῆς γραφῆς. Ἀληθῶς δ' ἐπὶ τῶν τοίχων τούτων ἐκτίθεται και ἀνελλίσσεται πλήθος χειρογράφων, ἅτινα, κατερχόμενα ἀπὸ τῶν Μεροβιγγίων μέχρι τῶν τελευταίων χρόνων τῆς Παλιγορθώσεως,

παραστῶσιν, οἰονεῖ ὡς ἐν μικρῷ κατόπτρῳ και ἐν μικρῇ γωνίᾳ, τὴν γενικὴν πρόοδον τῆς βιομηχανίας, τῶν τεχνῶν και τῆς ἔθνικῆς ἀγωγῆς.

Εὐθὺς πρῶτον ἢ μετάθεσις ἀπὸ τοῦ παπύρου εις τὴν περιγαμνητὴν και ἀπὸ ταύτης εις τὸν χάρτην καθιστᾷ ἡμᾶς μάρτυρας τῆς δημιουργίας ἐνὸς τῶν θαυμασιωτάτων ὀργάνων τοῦ πολιτισμοῦ. Τί ὄν ἦτο ὁ νεώτερος κόσμος ἄνω τοῦ χάρτου!

Ἐπειτα δ' ἡ ἐμφάνις τῆς γυθικῆς γραφῆς διαδεχομένης τὴν βωμαϊκὴν, κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον ὅτε αἱ μητροπολιτικαὶ ἐκκλησιαὶ ἀντικαθιστῶσι τοὺς ναοὺς τῶν Ῥωμαίων, ὑποδεικνύει, ὡς ἐκείνη ἐν τῷ κόσμῳ τῆς τέχνης, τὴν ἐπέλευσιν τῆς πολυθαλήτρου και ἰδιοτρόπου θεᾶς τῶν μέσων αἰώνων, τῆς φαντασίας.

Τέλος δὲ παρέχεται τὸ περιφανέστατον τεκμήριον τῆς ἀναπτυχθεισης παιδείας δια τῆς ἐμφάνισης τῆς κατ' ἄνδρα ἰδίως γραφῆς (écriture individuelle). Γνωστὸν είνε ὅτι ἡ γραφὴ ὑπῆρξε μακρὸν χρόνον γνωστὴ εις μόνους τοὺς βιβλιογράφους· παρὰ δὲ τοῦ Ἠγινάρδου μανθάνομεν ὅτι Κάρολος ὁ Μέγας δὲν ἦτο κάτοχος τῆς γραφῆς. Ὅτε δὲ αἱ σταυροφόροι τοῦ δεκάτου τρίτου αἰῶνος ἦλθον εις Κωνσταντινούπολιν, ἐχλεύαζον τοὺς Βυζαντινοὺς ὡς γραφέας, δόνακας και δοχεῖα μέλατος φέροντας. Γνωστὸς δ' είνε ὁ ἐν διπλώμασιν εὐπατριδῶν τῶν μέσων αἰῶνων ἀπαντῶν τύπος: «Ὁ δεινὸς ἡμῶν εἰδῆλωσεν ὅτι δὲν ἐξεύρει νά γραφῆ ἅτε ὢν εὐπατριδης.» Ἐρα και ἡ ἀμάθεια ἦτο προνόμιον ἐν ἐκείνοις τοῖς χρόνοις.

Περὶ δὲ τὰ μέσα τοῦ ΙΔ' αἰῶνος παρέχει ἡμῖν τὸ πρῶτον ἢ ὠραία συλλογὴ τῶν Ἀρχείων δείγμα παραμβάσεως τῆς χειρὸς τοῦ ἀνθρώπου εις τὰς πράξεις τῆς ἰδίως αὐτοῦ θελήσεως. Ἐν τῇ κατωτάτῃ σειρά ὑελοφράκτου τινὸς ἰήκῆς τῆς τρίτης αἰθούσης, ἐν τέλει συνθήκης γενομένης ὑπὸ τινος δουκὸς τῆς Λοθαριγγίας και γεγραμμένης ἐπὶ περιγαμνητῆς παλαιωθείσης, ἀναγινώσκειται ἡ λέξις και χρονολογία αὕτη «Kené, 1350.» Τὸ αὐτόγραφον ἐμφανίζεται οὕτως ἐν τῇ ἱστορίᾳ και τῷ βίῳ τῆς δὲ κινήσεως δοθείσης ἤδη, ἀναπτύσσεται ταχέως και παρουσιάζεται ἐν πλήθει χειρογράφων, ἅτινα είνε περιεργοὶ μαρτυριαὶ περι τῶν χρόνων καθ' οὓς ἐγράφησαν. Ἡ γραφὴ τῶν μελῶν τοῦ οἴκου τῶν Βαλοῦ είνε μικρά, λεπτή, κομψὴ και ἀνακλαι τὴν ἐπιμήκη πῶς χάριν τῶν καλλιτεχνικῶν ἔργων τῆς Ἀναγεννήσεως.

Μετά Λουδοβίκου τοῦ ΙΔ' ἀναπτύσσεται ἡ ἑδραία, μεγάλη, κανονικὴ ἐκείνη γραφὴ ἣτις φαίνεται οὐσα ἡ φυσικὴ ἔκφρασις τῆς ἐκκρίτου φιλολογίας. Τέλος δ' ἐπονται ἀπὸ τοῦ δεκάτου ὀγδόου αἰῶνος ἀρχομένου μέχρι και τοῦ δεκάτου ἐνάτου αἰῶνος αἱ παμπληθεῖς ἐπιστολαὶ αἱ ἴδιον ἔχουσαι κατ' ἄνδρα χαρακτῆρα, ὧν ὁ μέγιστος

ἀριθμὸς μαρτυρεῖ περι τῆς ἐπ' ἄπειρον ἐκτάσεως τῶν κοινωνικῶν σχέσεων. Καὶ βλέπετε ἀναγεννώμενα πρὸ ὑμῶν, προσυπογεγραμμένα δὲ ὑπὸ τῶν ἐπιφανεστάτων ἀνδρῶν, τὰ ὑψηλὰ ἢ σακηνρὰ ἔργα, τὰ τρομερὰ ἢ εὐτυχῆ γεγονότα ἕτινα ἐθελεζαν, ἐπέπλησαν φρίκης ἢ ἀπληθάντισαν τοὺς ἑκατὸν και πεντήκοντα ἐνιαυτοὺς οἴτινες χωρίζουσι ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ θανάτου Λουδοβίκου τοῦ ΙΔ'.

Τῶν δὲ περιεργωτάτων ἐγγράφων τῆς συλλογῆς ταύτης είνε δύο ἐπιστολαί, ὑπογεγραμμένα ἢ μὲν ὑπὸ Bonaparte, τοῦ ἀρχιστρατήγου, ἢ δὲ ὑπὸ Napoleon, τοῦ αὐτοκράτορος. Ἡ πρώτη ἀναμφιβόλως είνε ἀνανόμιστος, ἀπύνητος, κατεσπευσμένη και ἐμφάνει βόρην ἀκατάσχετον και κτηνώδη, ἀλλὰ τέλος ἁμοιάζει πρὸς γραφὴν. Φανερόν ὅτι ὁ γράψας ἔχει ἀνάγκην νά είνε τὰ γραφόμενά του εὐανάγνωστα. Ἀλλὰ γενόμενος αὐτοκράτωρ ἔχει γραφὴν δεομένην μαντείας. Οὐδὲ μία λέξις είνε τετελεσμένη, οὐδὲ ἐν γράμμα πληθεῖς, οὐδὲ εις τηρεῖται κανὼν ὀρθογραφικὸς. Φέρεται πρὸς τοὺς χαρακτῆρας και τὴν γραμματικὴν μεθ' ἧς και πρὸς τοὺς ἀνθρώπους περιφρονήσεως. Τὰ συντρίβει, τὰ βασιανίζει· γράφει ὡς ἰππεύει. Ἄν δὲ είνε δυσανάγνωστος, τῶσπ τὸ χειρότερον δὲ ἐκείνου πρὸς οὓς τὰ γραφόμενα ἀπευθύνονται. Οἱ δεσπότης τῆς Ἀνατολῆς λαλοῦσι δια σχημάτων και ἐνοοῦνται· ἐκείνος δὲ ὁμιλεῖ δὲ ἰερογλυφικῶν ἄς ἀναγνωσθῶσιν. Ὁ ἀνὴρ οὗτος εὔρε τὸν τρόπον νά μεταβάλλῃ τὴν γραφὴν εις αὐτοκρατορίαν!

Ὡς βλέπετε, ἀνεπισθῆτως ἐτρέπην ἀπὸ τῶν πραγμάτων εις τὰς κατ' ἐπαγογὴν θεωρίας. Ἄλλ' ἡ θέα τῶν αὐτογράφων ἐκείνων μ' ἐπανάφερον εις τὸ ὑπὸ τῆς ἐγγονῆς μου προσαθὲν ζήτημα, κατ' ἄλιγον δ' ἐγεννήθη ἐν τῷ νῦν μου σειρά βλη σκέψεων και παρατηρήσεων οἰκείων πρὸς τοῦτο τὸ θέμα. Ὅπόσον είνε παράδοξον, ἔλεγον κατ' ἑμαυτὸν· πάντες χλεύαζουσι τοὺς διίσχυριζομένους ὅτι δύνανται νά κρίνωσι περι τοῦ χαρακτῆρος ἐκ τῆς γραφῆς και ὅμως πάντες μιμοῦνται τοὺς ψεγομένους.

Εὐρίσκασι ἐν τινι αἰθούσῃ. Ἀφῆνης φθάνει ἐπιστολὴ διασῆμου τινὸς ἀνδρός. Ὅποις είνε ἡ πρῶτη λέξις ἡ ἐξερχομένη τῶν χειρῶν ὑμῶν; «Δεῖξάτέ μοι τὴν γραφὴν αὐτοῦ.» Μετά δ' ἔξετασιν ἐπιμελῆ, τί ἐπιλέγετε πάντοτε; Ἐπέθετον ἢ δὲν ὑπέθετον ὅτι ἔχει τοιαύτην γραφὴν.» Διὰ τί τοῦτο; Πόθεν πηγάζει ὁ πῶλος ἡμῶν πρὸς συλλογὴν αὐτογράφων τῶν ἐπιφανῶν; Διὰ τί ἀποδίδεται ἀπειράκις μεῖζον ἀξία εις ἄσημους τινὲς γραμμάς ὑπογεγραμμένας ὑπὸ τινος ἐπισήμου ἢ εις τὴν γλαφυροτάτην σελίδα γραφίδος ἀγνώστου;

Διὰ τίνα λόγον αἱ ἐκδοταὶ τῶν ἐκκρίτων βιβλίων φροντίζουσι μεγάλως ἵνα συνεκδώσωι μετὰ τῆς εἰκόνης τοῦ συγγραφέως και πανο-

μοτύπου τῆς γραφῆς αὐτοῦ; Διὰ τί λυπούμεθα τὰ μέγιστα μὴ κεκτημένοι μὴδ' ἓνα στίχον ἐκ τῆς χειρὸς αὐτοῦ τοῦ Μολιέρου; Διὰ τί; Διὰ τί; Διότι αἰθανόμεθα ὀρυμφοῦτως, και παρ' ὅλα τὰ τοξευόμενα σώματα, ὅτι πάντᾳ συνδόνται και συγκρατοῦνται ἐν τῷ ἀνθρώπῳ, ὅτι πάντα τὰ ἀπ' αὐτοῦ προσερχόμενα μαρτυροῦσι περι αὐτοῦ και ὅτι κατὰ ταῦτα ἡ γραφὴ ἔχει τὴν ἀξίαν οὐχὶ μὲν εἰκόνας, ἀλλὰ και τεκμηρίου, εἰδήσεως, ἀπαυγάσματος, ἠχοῦς, ἀρώματος, ἀπορροίας τινὸς. Μὴ δὲν κρίνομεν τοὺς ἀνθρώπους ἐκ τοῦ βαδίσματος αὐτῶν, τῆς φυσιογνωμίας, τοῦ ἤχου τῆς φωνῆς, τῶν κινήσεων αὐτῶν;

Τί ἄλλο λοιπὸν είνε ἡ γραφὴ ἢ κινήσις τις και δὴ ἡ ἐκφραστικωτάτη τῶν κινήσεων; ἐπειδὴ είνε οὐ μόνον ἡ εἰκὼν τῆς ἰδιοφύας ἡμῶν, ἀλλὰ και τὸ πρῶτον τῆς ἡμετέρας ἀγωγῆς, ἀποκαλύπτουσα ταυτόχρονα τὸ τί εἴμεθα και τὸ τί πράττομεν. Πῶς λοιπὸν ἡ γραφὴ ἡμῶν δὲν ὀξ ἐλεγέ τι περι τοῦ ἡμετέρου χαρακτῆρος; ἦτοι περι τῶν σταθερῶν ἡμῶν ἔξων, ἐν ᾧ ἀντανάκτᾳ πιστότατα πάσαι τὰς εἰκασίας διαθέσεις τῆς καρδίας, τοῦ πνεύματος και τοῦ σώματος;

Ἡ γραφὴ ἡμῶν μεταβάλλεται, και μεταβάλλεται βαιέως κατὰ τὴν κατάσταση τῆς ἡμετέρας ὑγείας, κατὰ τὴν διάθεσιν ἡμῶν, κατὰ τὸν πρὸς ὅν γράφομεν, κατὰ τὴν ὕλην περι ἧς γράφομεν. Δὲν γράφομεν αἴτησιν τινα διὰ τῆς αὐτῆς γραφῆς μεθ' ἧς ἀποποιούμεθα αἴτησιν πρὸς ἡμᾶς ἀποσθεῖσαν. Δὲν γράφομεν πρὸς τὸν ἀνώτερον ἡμῶν ὡς πρὸς τὸν κατώτερον, δὲν γράφομεν πρὸς τινα κυρίαν πρὸ τοῦ γάμου ὡς γράφομεν αὐτῇ μετά τὸν γάμον. Πρὸ τοῦ γάμου εἴμεθα πάντες καλλιγράφοι, μετά τὸν γάμον εἴμεθα σχεδὸν πάντες μουτζουραταί.

Ἡ γραφὴ ἡμῶν μεταβάλλεται μετά τῆς καταστάσεως ἐν ἧ εὐρισκόμεθα.

Ἀνέγγων ἐν συγγράμματι σπουδαιοτάτῳ τοῦ κυρίου de Beauchesne δύο ἐπιστολας γραφείσας βραχὺν χρόνον τὴν μὲν μετά τὴν δὲ ὑπὸ τοῦ δυστυχῶς παιδίου Λουδοβίκου τοῦ ΙΖ'. Κατὰ τὴν εἴσοδον τοῦ παιδὸς εις τὴν φυλακὴν τοῦ Τέμπλου (Temple) ἡ γραφὴ αὐτοῦ είνε γλαφυρὰ, πλήρης κομψότητος ἐν τῇ παιδικῇ αὐτοῦ ἀδεξιότητι, οἰονεῖ ἀποπνεύουσα ἀγωγὴν εὐπατρίδου. Μετὰ ἔτος ἓν, ὅποις μεταβύλλῃ! Οἱ χαρακτῆρες είνε παρμημορφωμένοι, ἀπεκνηνωμένοι· νομίζε τις ὅτι είνε γραφὴ βλακῶς· πάντα τὰ φυσικὰ και ἡθικὰ βάσανα τῶ ἀτυχοῦς ἐκείνου νεαροῦ μάρτυρος και πᾶσαι αἱ κακουργίαι τοῦ δημίου αὐτοῦ είνε ἐγγεγραμμένα ἐν ταῖς ὀλίγαις λέξεσιν ἐκείναις.

Ἡδυνάμην νά προσθέσω εις ταύτας τὰς παρατηρήσεις πολλὰ πράγματα χαρακτηριστικὰ οὕτω δὴ παρατήρησα ὅτι πάντες σχεδὸν οἱ λο-

γικοί και ψυχροί γράφουσιν ὄρθια τὰ γράμματα, ὅτι οἱ ἀσταθεῖς καὶ ἀναποφάσιτοι ἔχουσι γραφὴν ἐπικλινῆ πρὸς τὰ δεξιὰ, οἱ δ' εὐφάνταστοι γραφὴν ἐπικλινῆ πρὸς τὰ ἀριστερά. Ἄλλη παρατήρησις περίεργος εἶνε ὅτι σήμερον ἐν Γαλλίᾳ ὑπάρχουσι πολλοὶ οἰκογένειαι διασπάζουσαι τὴν μεγάλην, βαρβαρικὰ μὲν πῶς καὶ δυσκίνητον, ἀλλὰ πλὴρ ἄξιοπρεπειᾶς γραφὴν τὴν ἐπὶ Λουδοβίκου τοῦ ΙΔ'. Ἐξεύρετε εἰς τίνα τάξιν ἀνήκουσιν ἄπασαι αἱ οἰκογένειαι αὗται; εἰς τὴν ὑψηλὴν ἀριστοκρατίαν. Διετήρησαν τοὺς χαρακτῆρας τούτους ὡς παράδοσιν, ὡς τι διακριτικὸν ἢ δὲ γραφὴ αὐτῶν εἶνε τὸ τεκμήριον τῶν περὶ εὐγενείας ἀξιώσεων αὐτῶν, εἶνε οἰοναὶ μέρος τοῦ οἰκοσῆμου αὐτῶν.

Τὴ ἐξάγεται ἐκ πάντων τούτων; Ὅτι ἡ γραφολογία εἶνε ἐπιστήμη καὶ ὅτι τὰ αὐτόγραμμα παρέχουσι στοιχεῖον βέβαιον ἠθικῆς διαγνώσεως; Πολλοὺ γε καὶ δεῖ. Τὰ πράγματα ἀναίρουσι συνεχέτατα τὴν θεωρίαν ταύτην, ἐν δὲ τῇ συλλογῇ τῶν Ἀρχαίων εὐρίσκει διαψεύσιν αὐτῆς τρομερωτάτην. Λουδοβίκος ὁ ΙΕΤ' καὶ ὁ Ῥοβεσπέρρος ἔχουσι τὴν αὐτὴν γραφὴν. Περιορίζω δὲ τὴν ἐμφανίσιν μου εἰς τὸ αὐτὸ μόνον, ὅτι αἱ περὶ αὐτογράφων μελέται δὲν εἶνε ὅλως ἀνάξια λόγου ἐν ταῖς ψυχολογικαῖς μελέταις, ὅτι ἡ τοιαύτη ἀσχολία ἀρμόζει εἰς τὸ φιλοπερίεργον καὶ ἐταστικὸν πνεῦμα τῶν καλῶν ἡμῶν χρόνων καὶ ὅτι ἐν τῇ ὑπὸ τοῦ ἡμετέρου αἵματος ἐπιχειρηθεῖσα μεγάλη ἀνακρίσει τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς, ἀπειροπληθῶν ὄντων τῶν μακρόρων τῆς κατηγορίας καὶ τῆς ὑπερασπίσεως, εἰς ἐκείνων οὗς δυνάμεθα, οὐκ ἄνευ τινὸς δυσπιστίας, νὰ ἐξετάσωμεν καὶ ἐρωτήσωμεν τερπόμενοι εἶνε ἡ γραφὴ.

Τοιοῦτον ὑπῆρξε τὸ ἀποτέλεσμα τῆς εἰς τὰ Ἀρχαία ἐπισκέψεώς μου. Μεταβάς ἐκεῖ μετὰ τῆς ἐγγονῆς, εἰδείξα εἰς αὐτήν, τὸ μὲν μετὰ τὸ δεξιὰ πέντε ὠραία δωμάτια μετὰ μεγίστης ἀκριβείας καὶ ἐξήγησα αὐτῇ τὸ νόημα πάντων ἐκείνων τῶν ἐγγράφων ἀπειπειράθην δὲ νὰ προσθέτω τὰς δι' αὐτὴν πάντη νέας ταύτας ιδέας εἰς τὸ μικρὸν φορτίον τῶν ἤδη κεκτημένων γνώσεων αὐτῆς τέλος δ' ἀνεκοίνωσα εἰς αὐτὴν τινὰς τῶν σκέψεων ἃς μοι ἐνέπνευσεν ἡ ἱστορικὴ ἡμῶν ἐκδρομῇ, κληιστῶν αὐτὰς προσετὰς εἰς τὸ παιδικὸν αὐτῆς πνεῦμα. Ἐνόησε πάντα; Ὁχι. Ἐνόησε τελείως; Ὁχι. Ἀλλ' ἐπραττον ὁρθῶς εἰσηγούμενος; αὐτῇ τὰς νέας ταύτας σκέψεις; Ναί. Οἱ κηπουροὶ λέγουσιν ὅτι ἐκ τῶν ὑπὸ αὐτῶν σπειρομένων σπόρων τινὲς βλαστάνουσι μὲλις μετὰ δύο ἢ τρία ἔτη. Διὰ τί; Ὁ λόγος ἀγνοεῖται. Ἐπὶ τινὰ χρόνον κοιμῶνται, ἔπειτα δὲ ἡμέραν τινὰ ἐξυπνῶσι. Τὸ αὐτὸ συμβαίνει καὶ περὶ τινὰς ιδέας σπειρομέναις εἰς τὸν νοῦν τῶν παιδῶν. Ἄν αἱ ιδέαι αὗται εἶνε ὑπέρτεραι τῆς ἡλικίας αὐτῶν, ἀδιάφορον ἡμέραν τινὰ ἢ ἡλικία καὶ αἱ ιδέαι θὰ συμβαδίσωσι. Ἄν τὰ παιδία δὲν ἐν-

νοῦσιν αὐτὰς σήμερον, ἀδιάφορον, ὡς ἐννοήσωσιν αὐτὰς αὔριον. Σπείρετε πάντοτε, μόνον δὲ προσέχετε περὶ τὴν ἐκλογὴν τῶν σπόρων. Ἐνθυμεῖσθε ὅτι ὑπάρχουσι φουτὰ δηλητηριώδη! λαμβάνετε μόνον σπόρους ὑγιεῖς, γονίμους, ὄρεπτικούς, τὸ ἄνθος τῶν σπόρων, περὶ δὲ τοῦ χρόνου τῆς καρποφορίας δότε πίστιν εἰς τὸ παιδίον. Ὁ δὲ ἐξοφλήση ἡμέραν τινὰ. Τοκίζετε τὴν διδασκαλίαν ὑμῶν, αὐτίως εἰπεῖν, ἐπὶ προθεσμίᾳ. Ἄ.

ΤΕΤΤΙΓΟΓΡΑΦΙΑ

Ὁ τέττιξ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Ἕλλησιν.

Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες οὐχὶ ψυχροὶ παρατηρηταὶ τῆς φύσεως ὄντες καθὼς ἡμεῖς σήμερον, ἀλλ' ἐνθερμοὶ αὐτῆς θαυμάσται καὶ ἐξετάσαι, εἰρῆσκον ὑπὸ μὲν τὰ ἀψυχα ζῶν, τὰ δ' ἐμψυχα ἐθεοποιῶν καὶ πλείστους περὶ αὐτῶν ἐπλασσον μύθους. Δὲν ἔβλεπον εἰς τὸ ζῶον σκελετὸν μετὰ μύθων καὶ νεύρων, ἀλλ' ἀνεκάλυπτον εἰς αὐτὸ ἂν ἔγι τὴν μεταμύρφωσιν ὕλη τοῦ τίνος, ἀλλὰ παράδοξα συμβεβηκότα, ἀλλ' ὠραιοτάτας παραδόσεις. Ὁ λύκος δὲν εἶναι τὸ δεινὸν θηρίον τὸ ἐκ τῆς οἰκογενείας τῶν κυνοειδῶν, ἀλλ' ὁ Λυκάων ἐν ὃ Ζεὺς ἔνεκα τῆς ἀγριότητος μετεμόρφωσεν εἰς λύκον. ὁ ἔποψ δὲν εἶναι ὁ τσαλαπετεινὸς, ἀλλ' ὁ ἀπηνῆς Τηρέυς ἢ ἀράχνη δὲν εἶναι τὸ ἐντομὸν ἐκεῖνο τὸ συλλαμβάνον μύιας, ἀλλ' ἡ φιλόδοξος παρθένος ἦν τῆς Ἀθηνᾶς ὁ φλόγος μετεμόρφωσεν εἰς ἀράχνην.—Ὀμολογούμενος ἐν τῶν ὀλίγων ζῶων δι' ὃ πάμπολλα ἔγραψαν καὶ εἶπον οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες εἶναι καὶ ὁ τέττιξ.

Οἱ Ἕλληνες ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐδόξαζον ὅτι ὁ τέττιξ παράγεται αὐτομάτως ἐκ τῶν κόλπων τῆς γῆς. Ἡ ἰδέα αὕτη, ἣτις εἶναι ἡ παλαιὰ περὶ τῆς αὐτομάτου πάντων τῶν ὄντων γενέσεως δοξασία, εἰδωκεν ἀφορμὴν εἰς τὸ νὰ θεωρηθῆται ὁ τέττιξ σύμβολον τοῦ αὐτογεννησμοῦ καὶ τῆς εὐγενείας. Τοῦτου ἔνεκεν οἱ Ἀθηναῖοι, οἵτινες εἶναι γνωστὸν ὅτι ἐκαυχῶντο ἐπὶ τῷ αὐτογεννησμῷ αὐτῶν, ἔφερον ὡς κόσμημα τῆς κεφαλῆς τέττιγας τεχνητούς, ἀναδέοντες τὰς τρίχας εἰς κόρυμβον. Ἐδόξαζον δὲ συγχρόνως ὅτι ὁ τέττιξ οὐδὲν τρώγει, τρέφεται δὲ μόνον δι' ὕδατος καὶ δρόσου.

Ἠγάπων δὲ καὶ ἐλάτρευον οἱ Ἕλληνες τὸν τέττιγα κυρίως ἔνεκα τῆς γεύσεως αὐτοῦ καὶ τῆς φωνῆς. Ὡς ἐξάγεται ἐκ πλείστον χωρίων, οἱ ἀρχαῖοι ἔτρωγον τὸν τέττιγα θεωροῦντες αὐτὸν ὡς ἡδιστον ἔδεσμα καὶ ὡς δρεκτικόν, ὡς λέγει ὁ Ἀθηναῖος. Ὁ Ἀριστοφάνης ἐν Ἀναγνώριῳ παρεισάγει τινὰ λέγοντα

πρὸς θεῶν, ἔραμι τέττιγα φαγεῖν

ὁ δ' Ἀριστοτέλης προσέθηκεν ὅτι κατὰ τὴν γεῦσιν εἶναι νοστιμώτερον αἰ θήλειαι ὄταν ἦναι ἔγκυοι, καὶ πρὸ πάντων τὰ λευκὰ αὐτῶν ὡς.

Τὴν φωνὴν δὲ τοῦ τέττιγος ἐθαύμαζον οἱ

ἀρχαῖοι καὶ ἐτρελαίνοντο—αὐτὸ δὲ τοῦτο-ἀκούοντες αὐτὴν. Διὰ τὸ ἀκούει δὲ τὴν φωνὴν ταύτην ὡς τὸ δυνατὸν συχνότερα δὲν ἤκουοντο πορευόμενοι ἀνὰ τὰς ἐξοχὰς καὶ τερπόμενοι ἐξ αὐτῆς, ἀλλὰ λαμβάνοντες τοὺς τέττιγας ἐνεκλεῖον εἰς σιδηρὰ κλωβία ὅπως περίπου σήμερον οἱ ἡμέτεροι παῖδες ποιοῦσιν διὰ τοὺς γρύλλους. Τοῦτου δ' ἔνεκα καὶ τὴν μουσικὴν τέχνην ἐνόησε παρίστων ὑπὸ τὸ σύμβολον τέττιγος καθήμενον ἐπὶ τῶν χορδῶν κιθάρας, καὶ τοῦτο ἀποδίδουσι εἰς τὴν ἐξῆς παράδοσιν. Ἀγομῆμενος Πυθίων οἱ κίθαρισται Ἐβύνομος ὁ Λοκρὸς καὶ Ἀριστῶν ὁ Ῥηγίνος προσήλθον ὅπως διαγωνισθῶσιν ἐπὶ τῆς κιθάρας. Ἴσαν ἀμφότεροι ἐξοχοὶ εἰς τὴν τέχνην καὶ ἡ νίκη μένει ἀμφιβόητος αἰφνης μίᾳ τῶν χορδῶν τῆς κιθάρας τοῦ Ἐβύνουμου θραύεται ἢ νίκη εἶναι βεβαία καὶ τὸ πλῆθος ἀρχεται ἀνευρημῶν τὸν Ἀριστῶνα πλὴν κατέχει τῶν κρουθῶν του καθότι ὠραῖαν ἀναπέμπει μελωδίαν ἢ τοῦ Ἐβύνουμου κιθάρα. Τέττιξ καταβάς ἀπὸ τῶν παρακειμένων δένδρων ἀντικαθίστῃ τὴν θραυσθεῖσαν χορδὴν ἄδει δὲ τόσον ἠδέως, τόσον παθητικῶς ὥστε ὁ Ἐβύνομος αἰρεῖ τελείαν τὴν νίκην.—Ἰπῆρχε καὶ ἡ ἐξῆς παράδοσις περὶ τῆς μουσικῆς τῶν τεττίγων δυνάμεως. Οἱ τέττιγες ἦσαν τὸ κατ' ἀρχὰς ἄνδρες γεννηθέντες ἐκ τῆς γῆς ἦσαν ἀριστοὶ μουσικοὶ καὶ αὐτοὶ πρῶτοι ἐδίδασκαν εἰς τὰς Μούσας τὴν μουσικὴν τέχνην ἀλλ' ὄντες ἐμπαθεῖς καὶ ἀφροσυνέμονοι εἰς αὐτὴν, παρελχόμενοι δ' ἐκ τῆς ἀρμονίας ἔλθοσαν ἄδοντες καὶ νὰ φάγωσι καὶ νὰ πίωσιν, ὅπερ προκάλεσε τὸν θάνατον αὐτῶν. αἱ Μοῦσαι εὐγνωμονοῦσαι μετεμόρφωσαν αὐτοὺς εἰς τέττιγας ἀφείσαι μὲν τὴν δυνάμιν τοῦ ἄδειν, ἐπιπροσθεῖσαι δὲ καὶ τὴν δυνάμιν τοῦ νὰ δύνανται νὰ ζῶσιν ἄνευ τροφῆς. Ἡ παράδοσις αὕτη ἐπεξηγοῦσα καὶ τὰς δύο τῶν τεττίγων ιδιότητας, τὴν τε τοῦ ἄδειν καὶ τὴν τοῦ μὴ τρώγειν, ὅπως τοῦλάχιστον ἐδόξαζον οἱ ἀρχαῖοι, εἶναι ὠραία ἀλληγορία τῶν τεχνιτῶν καὶ ἐπιστημῶν ἐν γενεῇ, οἵτινες εἰς τὴν τέχνην καὶ μόνον εἰς τὴν τέχνην καταγιγνώσκουσιν καὶ πρὸς αὐτὴν ἀγάπην ἀκατάσχετον ἀποκτώντες, λησμονοῦσι πάσας τὰς βιωτικὰς ἀνάγκας.

Καὶ ταῦτα μὲν αἱ παραδόσεις καὶ οἱ μῦθοι περὶ τῆς μουσικῆς δεινότητος τοῦ τέττιγος, ἀλλὰ καὶ οἱ πλείστοι τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων συγγραφέων ἐπαινοῦσι τὴν τοῦ τέττιγος ᾠδὴν καὶ διάφορα εἰς αὐτὴν ἀποδίδουσι τιμητικὰ ἐπίθετα.

Καὶ ἐν πρώτοις ὁ Ὀμηρὸς παρομοιάζει τοὺς παρὰ τὰς Σικαῖας πύλας καθήμενους δημογέροντας τῆς Τροίας ἔνεκα τῆς ἠδύτητος τῆς φωνῆς αὐτῶν πρὸς τέττιγας, λέγων

τέττιγοισι ἑστιάδες, οἷες καὶ ἔλλην
δενδρίω ἐπεζήμενοι ὅσα λειπίσσαν ἰεταί,
ὅσα λειπίσσαν! φωνὴν τρυφεράν.

Ὁ δὲ Ἡσίοδος ἐν τοῖς Ἔργοις καὶ ταῖς Ἡμέραις λέγει

Ἦμος δὲ σκόλυμός τ' ἀνθεῖ, καὶ ἠχίτα τέττιξ
δενδρίω ἐπεζήμενος ληνρὴν καταχεύει τοῖσιν
πικρὴν ὑπὸ πτερόγων, θέριας καματώδους ᾠρῆ,
καὶ ἐν Ἀσπίδι

Ἦμος δὲ χλοερῆ κυανώτερος ἠχίτα τέττιξ
ὅσῳ ἐπεζήμενος θέρια ἀνθρώποισιν ἀείδειν
ἀρχεται, ὅτε πόσις καὶ βρώσις θήλυς ἴερση
καὶ τε πανημέριός τε καὶ ἦμος χεῖε αὐδὴν
ἴδει ἐν αἰνοτάτῳ.

Ὁ Πλάτων ἐν τῇ ὠραίᾳ περιγραφῇ τοῦ Ἰλισσοῦ τῇ ἐν τῷ Φαίδρῳ δὲν λησμονεῖ τοὺς τέττιγας. Παρατιθέμεθα τὴν περιγραφὴν ταύτην διότι εἶναι κάτι τι ὠραῖον.

«Νῆ τὴν Ἥραν, καλὴ γε ἡ καταγωγὴ. Ἦτε γὰρ πλατάνος αὕτη μάλ' ἀμφιλαφῆς τε καὶ ὑψηλῆ, τοῦ τε ἄγνου τὸ ὕψος καὶ τὸ σόσκιον πάγκυλλον, καὶ ὡς ἀκμὴν ἔχει τῆς ἄνθης, ὡς ἂν εὐδδέστατον παρέχοι τὸν τόπον ἢτε αὐτὴ πηγὴ χαριστάτη ὑπὸ τῆς πλατάνου βεῖ μάλα ψυχροῦ ὕδατος, ὥστε γε τῷ ποδὶ τεκμήρασθαι. Νυμφῶν τέτινων καὶ Ἀγελῶν ἱερὸν ἀπὸ τῶν κορῶν τε καὶ ἀγαλμάτων εἰσικεν εἶναι. Ἐἰ δ' αὐ βούλει, τὸ εὐπνοῦν τοῦ τόπου ὡς ἀγαπητὸν καὶ σφάδρα ἠδύθ' Ἐρινόν τε καὶ λιγυρὸν ὑπαχεῖ τῷ τῶν τεττίγων χορῷ.»

Ὁ Θεόκριτος ἐν τῷ α' αὐτοῦ εἰδυλλίῳ ἐπαινεῖ τὴν τοῦ τέττιγος ᾠδὴν. Ὁ Θύρις ὅστις ἄδει κλιστα, τόσον ἀριστα ὥστε ἂν μὲν αἱ Μοῦσαι λάθωσιν ὡς δῶρον τῆς ᾠδῆς τῶν ἀρνάδα οὗτος θὰ λάθῃ ἀμὸν, ἂν δ' εἰσεῖναι ἀμὸν, οὗτος θὰ λάθῃ ἀρνάδα, λαμβάνει παρὰ τοῦ αἰπόλου ὡς ἀλλοῦ ἀποῦ ἔφαλε πεποικιλμένον δέπας τοιοῦτος ὅμως ἂν παραβάλλεται ἐν τέλει κατὰ τὴν ᾠδὴν πρὸς τοὺς τέττιγας.

Ἰπῆρχε δὲ κοινὴ παρὰ τοῖς παλαιοῖς ιδέα ὅτι οἱ τέττιγες συγχαίρουσι μετὰ τῶν ἀνθρώπων χαίρόντων καὶ συνευθυμοῦσι μετ' αὐτῶν εὐθυμοῦντων, ἐκδηλοῦντες ἀμφοτέρω ταῦτα διὰ τῆς ᾠδῆς. Πρὸς δὲ τούτοις ὅτι τὴν μεσημβριαν τέρπουσι τοὺς θεριστάς καὶ πάντας τοὺς ἐργάτας ἐπαναπαυομένους, ὅταν δ' ἐπέλθῃ ἡ τῆς ἐργασίας ὠρα δι' ὄξυτέρων ἡχῶν ἐξεγείρουσι καὶ παροτρύνουσι αὐτούς.

Ἦως δὲ παράγουσιν οἱ τέττιγες τὴν ᾠδὴν καὶ ὅτι ἐξ αὐτῶν μόνων ὁ ἄρρην ἄδει, οὐχὶ δὲ καὶ τὸ θῆλυ, ἦτο γνωστὸν παρὰ τοῖς ἀρχαίοις. Ὁ Ἀριστοτέλης λέγει ὅτι οἱ τέττιγες γίνονται ὅπου ὑπάρχουσι δένδρα καὶ μάλιστα ἐλαίαι, οὐχὶ δ' εἰς ἄδενδρα μέρη φέροι δὲ τὸ παράδειγμα τῆς πόλεως Κυρήνης, τῆς ὁποίας τὸ μὲν ψιλὸν πεδίον ἐστραεῖτο τεττίγων, ἔβριθον δὲ τὰ περὶ τὴν πόλιν δένδρα.

Ὁ Αἰλιανὸς λέγει ὅτι ἡ θήλεια εἶναι ἄφρονος ὁμοιάζουσα τρόπον τινὰ ἐντροπαλὴν νύμφην, ὁ δ' ἄρρην ἀπὸ μὲν τῆς πρώτης μέχρι τῆς μεσημβρίας σιωπᾷ, ὅταν δ' ὁ ἥλιος μεσουρανήσῃ ἀρχεται νὰ τέρπῃ τοὺς ὀδοιπόρους, τοὺς ἐργάτας

καὶ τοὺς θεριστάς. Ὁ δὲ Θεόφραστος λέγει ὅτι οἱ τέττιγες ἄντες ψυχροὶ τὴν ἰδιοσυγκρασίαν ἔδουσαν ὅταν ὁ ἥλιος ἀρχίζῃ νὰ πυροῖ αὐτούς. Ὅτι δὲ τῶν τεττίγων μόνον οἱ ἄρρηνες ἔδουσαν ἀποδίδει ὁ Αἰλιανὸς εἰς τὸ ἔτι ὑπὸ τῆς φύσεως προτιμᾶται πάντοτε τὸ ἄρρην καὶ διὰ τοῦτο βλέπομεν πάντοτε ὠραιότερα καὶ κομψότερα τὰ ἄρρηνά τῶν ζώων. Ὁ δὲ κομικὸς Ξέναρχος ἐν τῷ Ὑπὸ χαλεπαίνων ἐπὶ τῇ τῶν γυναικῶν φλυαρίᾳ ἐπικροτεῖ διότι αἱ θήλειαι τῶν τεττίγων δὲν ἔχουσι φωνὴν καὶ ἀνακράζει:

εἰ' εἶδον αἱ τέττιγες οὐκ εὐδαίμονες,
ὄν ταις γυναῖξιν οὐδ' ὄτιον φωνῆς ἐν;

Ἐπὶ τῶν τόπων ἀνὰ τὴν ἀρχαίαν Ἑλλάδα ὅπου κατὰ παράδοξον συγκυρίαν οἱ τέττιγες δὲν ἦδον. Τοιοῦτον παράδοξον ἀνεφέρετο πρὸ πάντων ἐν ταῖς πόλεσι τῆς Βρετανίας χώρας Ῥηγίου καὶ Λοκροῖς τοῖς Ἐπιζεφυρίοις. Τὰς δύο ταύτας πόλεις ἐχώριζε ποταμὸς ὁ Ἀλῆξ, καὶ ἐν μὲν τῇ χώρᾳ τῶν Λοκρῶν οἱ τέττιγες ἐφθέγγοντο, ἐν δὲ τῇ τῶν Ῥηγίων ἦσαν ἄφωνοι· αἰτία δὲ τοῦτου κατὰ μὲν τὸν Στράβωνα καὶ τὸν Αἰλιανὸν ἦν ἡ φύσις, διότι οἱ Ῥηγίνοι εἶχον χώραν παλίνσχιον καὶ δροσερὰν, ἐνῶ οἱ Λοκροὶ ἠλιάζοντο καὶ ἄπασαν τὴν ἡμέραν· ἀλλὰ κατ' ἀρχαίαν τινα παράδοξον ἄλλη τις εἶναι τῆς ἀφωνίας ταύτης ἡ αἰτία. Ὁ Ἡρακλῆς θέλων νὰ κοιμηθῆ μεσημβρίαν τινα ἐν τῇ ἐπὶ τοῦ Ῥηγίου ἐγῆ τοῦ ποταμοῦ ἐθροβεῖτο ὑπὸ τῶν τετρατιμῶν τῶν τεττίγων· μάτην προσεπάθει· ἔστρεφε δεξιὰ, ἔστρεφεν ἀριστερὰ, ἀδύνατον ὄργισθαι· λοιπὸν παρεκάλει τὸν Δία οὐδέποτε πλέον ἐν τῷ Ῥηγίῳ νὰ ψάλωσιν οἱ τέττιγες, ὅπερ καὶ παρευθὺς ἐγένετο καὶ ἔκτοτε ἐξηκολούθησε γιγνόμενον. Ἀλλὰ καὶ ἐν Κεφαλληνίᾳ καὶ ἐν Μακεδονίᾳ ἀναφέρεται ὅτι εἶδος τι τεττίγων εἶναι ἄφωνον.

Καὶ ταῦτα μὲν καὶ περὶ τῆς φωνῆς· οἱ δὲ Σερῖφιοι κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Αἰλιανοῦ ἐθεώρουν αὐτοὺς ἱερούς καὶ τοῦτου ἐνεκεν οὐ μόνον τοὺς ἀπαντωμένους νεκρούς ἔθαπτον, ἀλλὰ καὶ ἐθρήνον τοὺς ἀποθανόντας, λέγοντες ὅτι εἶναι ἄθυρα τοῦ υἱοῦ τοῦ Διὸς Περσεύος.

Ἡ μυθολογία κατέταξε τὴν τέττιγα μεταξὺ τῶν μεταμορφώσεων αὐτῆς. Ἰνωστὸς εἶναι ὁ περὶ Τιθωνοῦ μῦθος, ὃν ἐκ τῶν ἀρχαίων ἐκτενὲς ἀναφέρουσιν ὁ Ὅμηρος καὶ ὁ Ἀπολλώνιδρος. Ὁ Τιθωνὸς ἦν υἱὸς τοῦ Λαομέδοντος καὶ τῆς Στρυμῆος· τοῦτου ἐρασθεῖσα ἡ Ἥως ἤρπασεν ἐκ τῆς γῆς καὶ μετένεγκεν εἰς οὐρανὸν γεννήσασα ἐξ αὐτοῦ τὸν Ἡρακλῆα καὶ Μίμωνα. Ἀλλὰ φοβουμένη μὴ τυχὸν ἀποθάνῃ παρεκάλει τὸν Δία νὰ παραχωρήσῃ πρὸς αὐτὸν τὴν ἀθανασίαν. Ὁ Ζεὺς συγκατένευσε, καὶ οὕτως ἡ Ἥως ἄφροντις πλέον διήρχετο εὐθυμὸς μετὰ τοῦ φιλτάτου Τιθωνοῦ τὰς ἡμέρας παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ Ἄνεκτο· εἰς τὰ πέρατα τῆς γῆς. Ἡμέραι διεδέχοντο τὰς ἡμέρας καὶ ὁ καιρὸς παρήρχετο· ἀλλ' ἰδοὺ αἰφνης

ἐπὶ τῇ κεφαλῇ καὶ τοῦ γενείου τοῦ Τιθωνοῦ ἤρχισαν ν' ἀναφαιώνονται λευκαὶ τρίχες· ὁ πάγων ἐλευκάνθη, ἡ κεφαλὴ ἐφαλακρώθη, καὶ τὸ γῆρας ἐπῆλθεν ἀδυσώπητον μὲ τὰς ἀπηνεῖς αὐτοῦ ρυτίδας. Ὁ Τιθωνὸς δὲν ἐκινεῖτο, δὲν ἔρωγε, δὲν ἔπινε· προσκλαιουμένη σπεύδει ἡ Ἥως πρὸς τὸν Δία. Ἐἰ ἄρκει ἀναφωνεῖ ὁ βασιλεὺς τοῦ Ὀλύμπου, σοὶ παρεχώρησα τὴν ἀθανασίαν δὲν δύναμαι νὰ σοὶ παραχωρήσω καὶ τὴν αἰωνίαν νεότητά. Ἄν θέλῃς τοῦλάχιστον νὰ τέρψῃσαι ἀκούουσα τὴν φωνὴν τοῦ δύναμαι νὰ τὸν μεταμορφώσω εἰς τέττιγα.—Ἡ Ἥως μὴ δυνάμενη ἄλλο τι νὰ κατορθώσῃ ἤρεσθη εἰς τοῦτο καὶ ἔκτοτε ὁ Τιθωνὸς μετεμερφώθη εἰς τέττιγα, ὅστις διὰ τοῦτο πολλακίς ἐκλαμβάνεται καὶ ὡς σύμβολον τοῦ γῆρατος.

Πολλοχοῦ δ' ὁ τέττιξ ἐγένετο ἀντικείμενον τῆς τέχνης· οὕτως ἀναφέρει ὁ Στράβων ὅτι ἐν τοῖς Ἐπιζεφυρίοις Λοκροῖς ὑπῆρχεν ἀνδρίας Εὐνόμου τοῦ κωμικοῦ, ἔχων τέττιγα καθήμενον ἐπὶ καθάρων δι' ἣν αἰτίαν ἀνωτέρω ἀνεφέραμεν. Καὶ οἱ Ἀθηναῖοι δὲ κατεσκεύαζον ἐκ παντοίας ὕλης τέττιγας οὗς ἔθετον ἐπὶ τῆς κεφαλῆς πρὸς κόσμον, ἀνέθετον δὲ καὶ εἰς τὸν Περθηνῶνα τῆ Ἀθηνῶν, ὡς τοῦτο βλέπομεν ἐν ταῖς περιουθεσίαις τοῦ Περθηνῶνος ἀναγραφαῖς· τοιοῦτοι δὲ διασώζονται καὶ ἐν τῷ Ἐθνικῷ Νομισματικῷ Μουσείῳ καὶ τῇ τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρίας. Καὶ πόλεις δ' ἀπεικόνισαν ἐν τοῖς ἑαυτῶν νομίσμασι τὸν τέττιγα. Τῶν Ἀθηνῶν ἔχομεν διάφορα νομίσματα μὲ τέττιγα καὶ ὡς πάρεργον καὶ ὡς κύριον σύμβολον· οὕτως ἀπαντᾶται εἰς τι μὲ μόνόγραμμα τετραδραχμῶν, εἰς τετράδραχμῶν τῶν ἀρχόντων Λυσάνδρου καὶ Γλαύκου καὶ εἰς δραχμῆν τῶν αὐτῶν· εἰς τι δὲ χαλκοῦν νόμισμα ἀπαντᾶται παρὰ τὸν Ἀπόλλωνα, καὶ ὑποσημαίνει σαφῶς τὴν μουσικὴν αὐτοῦ ιδιότητα.—Καὶ αἱ πόλεις δὲ Μεταπόντιον τῆς Ἀσκάνιας καὶ Τοῦδερ τῆς Ὀμβρικής ἔχουσιν ἀπεικόνισαι ἐν τοῖς ἑαυτῶν νομίσμασι τὸν τέττιγα, ἐκείνη μὲν ἐν κερῶνι, αὕτη δ' ἐν κυρτῷ συμβόλῳ.

Καὶ ποιητὰι δὲ ὕμνησαν ἐν τοῖς ἑαυτῶν συγγραμμάσι τὸν τέττιγα· καὶ ἀνωτέρω μὲν ὁμιλοῦντες περὶ τῆς τοῦ τέττιγος φωνῆς παρεθέσαμεν ἱκανὰ χωρία, ἰδιαίτερα δ' εἰς αὐτὴν εἰδὴ εἶναι ἡ χάριςσα ἐκείνη ἡ ὑπ' ἀριθμὸν 32 (43) ἐν τοῖς Ἀνακρεοντείοις φερομένη, ἣν καὶ παραθέτομεν ἐνταῦθα·

Μετακρίζομέν σε, τέττιξ,
ὅτε δεινδρῶν ἐπ' ἄκρον
ἐλίγην δρόσον πεποικῶς
βασιλεὺς ὕψως ἀείδεις·
σὲ γὰρ ἐστὶ κείνα πάντα
ὁπόσα βλέπεις ἐν ἀγροῖς,
χάπρῳα φέρουσιν ὄρα.
Σὺ δὲ οὐλίαν γεωργῶν,

ἀπὸ μηδενός τι βλάπτων·
σὺ δὲ τίμιος βροτοῖσιν,
θέρεος γλυκὺς προφήτης·
φιλέουσι μὲν σε Μοῦσαι,
φιλέει δὲ Φοῖβος αὐτὸς
λιγυρῆν δ' ἔδωκεν οἴμην·
τὸ δὲ γῆρας οὐ σε τείρει,
σοφῆ, γηγενῆς, φίλυμνε,
ἀπαθῆς, ἀναιμόσαρκε·
σχέδον εἰ θεοῖς ὅμοιος.

Καὶ ἐν τοῖς Λισαπείοις δὲ μύθοις φέρονται πολλοὶ μῦθοι ἐνέχοντες τέττιγα μετ' ἄλλων ζώων, ἐν οἷς ἄπειρος ὁ τέττιξ διακρίνεται ὡς εὐφύστατον καὶ ἡσυχότατον ζῶον· ἀλλ' ὅμως δεινὴν κατ' αὐτοῦ ἐπιφέρει πλῆγὴν ὁ γνωστὸς ἐκεῖνος μῦθος καὶ ὅν ἤτησε χειμῶνος ὄρα τροφὴν ἀπὸ τοῦ μύρμηκος, ὅπ' οὐ ἐξεδιόχθη μὲ τὴν φράσιν, «ἐν τῷ θέρεος ἦδες τῶρα χόρευσ.» Τὸν μῦθον τοῦτον ἔλαβε καὶ ὁ Γάλλος Lafontaine καὶ οἱ πρὸ ἡμῶν μυθολογῶντα παριστῶντες διὰ τοῦτου τὸν τέττιγα ὡς σύμβολον τῆς δεινότητος, τῆς ἀργίας, τῆς ἀπρονοήσας. Τὸν δυστυχῆ! Ἀλλ' ὁ μῦθος οὗτος ἐπιστημονικῶς εἶναι λαυθασιμένος καὶ πρέπει ἔπαξ διὰ παντὸς ν' ἀποδώσωμεν δικαιοσύνην εἰς τὸν φίλον τῶν γεωργῶν. Ὁ τέττιξ, ὅταν ἔλθῃ ἡ ὄρα τοῦ χειμῶνος, τουτέστιν ὁ Νοέμβριος, δὲν ὑπάρχει· αὐτὸς ἤδη ἀπὸ τοῦ Σεπτεμβρίου ἐξεμέτρησε τὸ ζῆν, ὡστε ὡς τεθνεὺς δὲν εἶχεν ἀνάγκην νὰ ζητήσῃ τροφὰς ἀπὸ τοῦ μύρμηκος· ἀλλὰ καὶ ἂν ὑποθέσωμεν ὅτι ὁ τέττιξ ζῆ τὸν χειμῶνα οὐδέποτε ἢ ἀπροσφύγη εἰς τὸν μύρμηκα ἵνα ζητήσῃ τροφὰς, καθότι ὁ μὲν μύρμηξ ὡς σαρκοφάγος τρέφεται μὲ μύλια καὶ καὶ σκόληκας, ὁ δὲ τέττιξ ροφᾷ τὸν χυμὸν τῶν δένδρων.

Περαίνοντες τὴν μακρὰν καταστάσαν ταύτην μονογραφίαν προστιθέμεθα ὅτι ὑπάρχουσι παρὰ τοῖς ἀρχαίοις καὶ παροιμίαι ἐκ τοῦ τέττιγος εἰλημμένοι. Παραθέτομεν ἐνταῦθα δύο, αἰτινες κυρίως εἶναι στίχοι τοῦ Ἀρχιλόχου καὶ Σιμωνίδου περιπεσόντες εἰς παροιμιώδη ἔννοιαν. Ὁ τοῦ Ἀρχιλόχου εἶναι οὗτος:

τέττιγα τοῦ πτεροῦ συνέληψας,
λεγάμενος ἐπὶ ὕριστῶν οἴτινες γίνονται ἐπιθετικώτεροι πειραζόμενοι, καθὼς ὁ τέττιξ ἔδει σφοδρότερον ὅταν συλληφθῇ ἀπὸ τῶν πτερῶν. Ὁ δὲ τοῦ Σιμωνίδου στίχος εἶναι οὗτος:

τὸν οὐκ ἰθέλοντα φέρειν τέττιγος αἰθλον,
καὶ ἐλέγετο κατ' ἀρχὰς μὲν ἐπὶ τῶν μὴ θελούντων νὰ ἔσωσιν, εἶτα δὲ καὶ ἐπὶ τῶν μὴ ὁμιλοῦντων ἐν γένει διὰ τὸ φοβεῖσθαι.

Μιχαὴλ Π. ΑἸΛΗΠΟΥ.

Καταχρηστικῶς λέγεται τὸ ἄσμα τοῦ τέττιγος, διότι ὁ μηχανισμὸς τῆς φωνῆς τοῦ δὲν εἶναι ἐντὸς τοῦ ἄκρου γόγγυ· ἐκατέρωθεν τῆς κοιλίας τοῦ τέττιγος ὑπάρχουσι κοιλότητες διὰ τυμπανισμοῦς.

μεμβράνης κεκαλυμμένη· ὑπάρχει δὲ ῥήγμα δι' οὗ εἰσέρχεται ἀήρ εἰς τὰς κοιλότητας ταύτας. Αἱ μεμβράναι θέτονται εἰς κίνησιν δι' ἰδίων ἰσχυρῶν μυῶν.

Μόνον ὁ τέττιξ ὁ ἀκορὴν ἔδει, ὡς ἐκ τοῦτου δὲ ὁ Ἀνακρεὼν μακαρίζει τοὺς τέττιγας διότι αἱ σύζυγοί των εἶνε βουβαί.

ΒΟΥΡΚΟΛΑΚΕΣ ΕΝ ΝΑΞΩ.

Ἡ ἐθολογία, δρηήσασα ἐξ Αἰγύπτου τὸ 1823 ὡς καταιγίς, ἀπέκτεινε ἀπανθρώπως ἐν Νάξῳ καὶ νέους καὶ γέροντας, καὶ ἐκ τῶν διαφυγόντων τοὺς δυσηκας αὐτῆς πολλοὺς κατέλιπεν ἀναπήρους καὶ δυσειδεῖς, μὴδὲ τὸ κάλλος σεβασθεῖσα. Ἐπειδὴ δὲ τὰ τῶν ἀνθρώπων κρῆμα εἰσὶν εὐτυχῶν καὶ συμφορῶν, λυπηρῶν καὶ γελῶν, εἰς τὴν ἐπιδημίαν ταύτην ἐπηκολούθησεν ἀστυειστατον ἐπαισδιον, τὸ ἐξῆς·

Μεταξὺ τῶν Νάξιων, μικρὸν γευσάμενον τότε παιδείας, ἐπεκράτηον οὐκ ὀλίγοι δεισιδαιμονῖαι, καὶ πρώτη πασῶν ἡ τῶν βουρκολάκων· διὸ καὶ ἀδιάσειστος ἦτο παρὰ πάντιν ἡ δόξα ὅτι οἱ ἀποθνήσκοντες εἰθουραλάκιαν, καὶ ὅτι ἐπιφανόμενοι ὁλοσώματα οὐχὶ καὶ ὕπνου, ἀλλὰ εἰς ἀγρυπνοῦντας συγγενεῖς καὶ φίλους, ἔλεγον καὶ ἐπραττον τὰ ἀρέσκοντα. Ἐπειδὴ δὲ πολλοὺς εἶχεν ἀποστείλει ἡ νόσος εἰς τὰ βασίλεια τοῦ Πλούτωνος, διεδόθη καὶ ἐπιστεθῆ ἡ εἰδήσις, ὅτι στασιάζοντες ἄθροοι ἐν τῷ Ἄδῃ οἱ νάξιοι νεκροὶ, ἐβίασαντο τὸν Χάρωνα νὰ ἐπαναφέρῃ αὐτοὺς εἰς τὰ ἔνω. Καὶ καὶ ἔσπεραν, μόλις δύοντος τοῦ ἡλίου, δρομαῖοι ἐπανάγοντα πάντες εἰς τὰ ἴδια, καὶ συζυγοῦντες περίφοβοι διὰ διπλῶν καὶ τριπλῶν μεγάλων θυρῶν τε καὶ παράθυρα, ἐμπεδοῦντες δὲ καὶ διὰ σωρείας στρωμάτων, προσκεφαλαίων καὶ ἄλλων σκευῶν, κατακλίνοντο στένοντες καὶ τρέμοντες ὡς ὁ Κόϊν. Οἱ βουρκολάκες ὅμως, λεπτυνθέντες ὑπὸ τοῦ θανάτου, εἰσέδυσαν καὶ διὰ τῶν κεκλεισμένων θυρῶν εἰς τὰ ἄδυτα, καὶ ἐφόβιζον, ἐνίοτε δὲ καὶ ἐκακοποιοῦν τοὺς ζῶντας. Ὅτε δὲ ἀνέτελλεν ἡ ἡμέρα καὶ ἠνοίγοντο αἱ οἰκίαι, ἐξερχόμενοι ἄνδρες τε καὶ γυναῖκες διηγοῦντο τρεμοῦση τῇ φωνῇ τὰ παράτολμα ἔργα καὶ λόγια τῶν βουρκολάκων. Καὶ τοῦτον μὲν ἠπέλησε νὰ ζυλοκοπήσῃ ὑψηλόσωμος τις καὶ σκελετώδης ἐὰν ἠροεῖτο αὐτῷ τροφὴν καὶ πόσιν, ταύτης δὲ τὴν ξανθὴν καὶ μακρὰν κόμην ἠγωνίζετο ν' ἀνασπάσῃ φθορὰ γέτων ἀγριαινοῦσα ὡς μέγαιρα τοὺς ὀφθαλμούς, καὶ ἐκείνης τοὺς περιλεῶκας καὶ κωδιωνώτας ἀλλ' ὤρατιον μειράκιον. Μυλωθρὸς δὲ τις κατοικῶν πλησίον ἐμοῦ εἶχε δύο θυγατέρας, ὡραίως ἢ οὐ δὲν ἐνθυμούμαι, αἱ τινες φρίττουσαι διηγοῦντο καὶ ἐκείστην πρῶταν, πῶς βουρκολάκες δύο εἰσερχόμενοι μετὰ πατάγου καὶ ἀναποδογυρίζον

1. Ἡρωϊκῶς.

τες τὰ ἐπιπλα, ἐκτύπου ἀριστερά καὶ δεξιά καὶ ἐγρύλλιζον καὶ παρσβίαζον τὰς θύρας, καὶ κουκουλωμέναις οὐσας ὑπὸ τοῦ φόβου ἀπεκάλυπτον καὶ παρέσυρον καὶ ἐβασάνιζον ποιμιλοτρόπως τὰς ταιλαιπώρους δι' ἕλης τῆς νυκτός. Ὁ δὲ πατήρ, ὡς τις ἐξησφαλισμένος ἐντὸς ἐτέρου κοιτῶνος ἠγρύπνει κρατῶν πυροβόλον, ἐπεκύρου τὰ λεγόμενα καὶ ὀδυρόμενος ἐσφραγίζετο διὰ τοῦ σημείου τοῦ σταυροῦ. Καὶ ποτε τοσοῦτον ἐφοβήθη, διότι κατὰ τῆς θύρας τοῦ δωματίου αὐτοῦ κατεφέροντο ἀλλεπάλληλοι καὶ τρομεροὶ κτύποι, ὥστε ταλμῆσας ἤνοιξε τὸ παράθυρον, καὶ προταίνας τὴν κερκλήν ἠρώνα ἂν ἠδύνατο νὰ σωθῇ. Ἰδὼν δὲ πλανώμενον περὶ τὸ μαγευρεῖόν μου τὸν ἕτερον τῶν βουρκολάκων, ἐπυροβόλησεν ἐν ἀκαρεῖ καὶ κατεκύλισεν αὐτὸν φαρδὺν πλατὺν εἰς τὸ ἔδαφος. Ἐγὼ δ' ἐξαγευρεῖς τὴν πρῶταν εἶδον, φεῦ! κειμένην ἄπνον τὴν ἀγαπητὴν μου γαλήν, ἣν τινα περιφερομένην εἰρηνικῶς πρὸ τοῦ παραθύρου μου εἰς ἀναζήτησιν εἰσόδου,

«... ἔλλαβε κορφοῦρος θάνατος.»

Ἦσαν ὅμως καὶ οἱ μὴ πιστεύοντες εἰς βουρκολάκας, οἱ τινες ἀγαπῶντες νὰ φιλοσοφῶσι περὶ τὰς ἀνθρωπίνους ἀδυναμίας καὶ τὰ τεχνάσματα τῶν θνητῶν, ἔμαθον παρελθούσης τῆς ἐπιδημίας ὅτι οἱ δύο ἐκεῖνοι παραξίαι, ἐγκύβαντες μετὰ πολλοῦ ζήλου εἰς τὴν θεωρίαν τῆς θεογονικῆς ἐπιστήμης τῶν ἀρχαίων, πολλὰς δὲ ἀπορίας ἀπαντήσαντες, ἐνόμισαν μαθηματικώτερον νὰ λύσωσιν αὐτάς, ὡς πάλαι ποτὲ ὁ Ζεὺς, διὰ πειραμάτων διὸ καὶ μετεμόρφωσαν ἑαυτοὺς μὲν εἰς Δία, τὰ δὲ δύο ἀθῶα θυγάτρια τοῦ μυλωνοῦ εἰς Ἀητῶ καὶ Σαμέλην.

Ἐν τοσοῦτῳ τῶν βουρκολάκων καὶ ὁ ἀριθμὸς καὶ ἡ τόλμη ἠῤῥῆκαν. Βαθυπώγων τις Πρωτοσύγγελος, (σημειωτέον δὲ ὅτι ἡ ἐκκλησία τοῦ Ἀιγαίου ἐπλούτει τῷ καιρῷ ἐκεῖνο Σακελλιώνων, Πριμηκυρίων, Συγγέλων, Καστρηνσίων, Περφενδαρίων, Πρωτεκδικίων, Πρωτονοταρίων καὶ ἄλλων ἀξιοματικῶν, πάντων ἁγίων), γνωστὸς διὰ τὸ φιλομειδῆς καὶ φιλευτράπελον αὐτοῦ, προσβλήθεις ὑπὸ τῆς εὐλογίας μετέστη εἰς οὐρανούς· ἀλλὰ, καταβὰς δικαιοματι βουρκολάκος εἰς τὸν κόσμον, κατώρθωσε δυνάμει τοῦ σεβασμίου αὐτοῦ πώγωνος νὰ καθυποτάξῃ εἰς τὰ ἴδια νύματα πάντας τοὺς λοιποὺς συναδέλφους, καὶ νὰ συγκροτήσῃ μυριάριθμον φάλαγγα, ἣ τις προστάτην ἔχουσα τὸν ἅγιον Πρωτοσύγγελον καὶ στρατολογοῦσα καθ' ἐκάστην νεοσυλλέκτους, περιεφέρετο τὴν νύκτα εἰς τὰς ὁδοὺς καὶ ἐνορυσαντία καὶ ἐκραιπάλα καὶ ἠλάλαζε καὶ ἐκορύφου τὸν τριγμὸν καὶ τὸν βρυγμὸν τῶν ὀδόντων.

Καὶ ταῦτα μὲν οἱ βουρκολάκες τῆς Νάξου ἤμεις δὲ σήμερον, ἐνθουσιόμενοι ὅτι πρὸ ὀλίγων ἐτῶν ἐν αὐτῇ τῇ δυναστίᾳ ἐπὶ σοφίᾳ Γαλλίᾳ, σεβασμιωτάτος τις ἐπίσκοπος διεκοίνωσε διὰ

μακρᾶς ἐγκυκλίου πρὸς οἰκοδομὴν τοῦ ποιμνίου αὐτοῦ, ὅτι πολλάκις ἐπεφάνη εἰς νέαν χωρικὴν οὐχὶ καθ' ὕπνου· ἀλλ' ἐγρηγοροῦσαν, παρθένοσ λευχείμων ὡς ὁ Ἰωσήφ, ἄυλος μὲν ἀλλ' ὄρατῆ, καὶ ἐβεβαίωσε μεγάλη τῇ φωνῇ ὅτι ἦτο ἡ Ἀσκιλος Σόλληβις, δὲν ἀπορούμεν διὰ τὴν εὐπιστίαν τῶν πρὸ πεντήκοντα ἐτῶν κατοίκων τῆς ἀσφόρου Νάξου.¹

ΧΩΡΙΑ ΤΑΣΕΙΔΕΥΟΝΤΑ

Ὅτε ἡ Ταυρικὴ χερσόνησος προσηρτήθη εἰς τὴν Ῥωσσίαν, εἰς τὴν τὰ μάλιστα συντέλεσεν ὁ Πατέμκιν, ἡ αὐτοκράτειρα Λίκατερῖνη ἡ Β', ἐνδοῦσα εἰς τὰς προτροπὰς τούτου, ἀπεφάσισε νὰ ἐπισκεφθῇ τὰς νέας αὐτῆς κτήσεις. Ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ ἐπιτήδειος εὐνοοῦμενος σφόδρα ἐφοβεῖτο μὴ ἡ χαριστάτη αὐτοῦ δέσποινα, βλέπουσα κόρακας μόνον καὶ γύπας ἀνὰ τὰς ἀχανεῖς στέππας, συλλάβῃ πενιχρὰν ἰδέαν περὶ τοῦ πληθυσμοῦ τῶν χωρῶν ἐκείνων, ἐπενόησε νὰ αὐτοσχεδιάσῃ καθ' ὅλην τὴν ὁδὸν, δι' ἧς ἔμελλε νὰ διέλθῃ ἡ αὐτοκρατορικὴ συνοδία πλαστὰ χωρία, ὧν οἱ πλαστοὶ κάτοικοι, πλαστὰ φέροντες ἐορτάσιμα ἐνδύματα, ὑπεδέχοντο διὰ πλαστῶν ἐπευφημιῶν τὴν αὐτοκράτειραν, ἣν κατέθελε τὸ τοιοῦτο θέαμα. Ὅταν ἐπήγγεστο ἡ νῦξ τὰ χωρία μετεκομίζοντο ὀλίγον ἀπωτέρω, ἡ δὲ Λίκατερῖνη ἐθαύμαζε βλέπουσα πόσον πυκνῶς ἦτο κατανημένη ἡ χώρα, καὶ πόσα λαμπρὰ εἶχε χωρία, ἅτινα ἐν μόνον εἶχαν ἐλάττωμα, ὅτι πάντα ὡμοιάζον κάπως πρὸς ἄλληλα. Ἐξεδήλωσε δὲ παραχρῆμα τὴν μεγάλην αὐτῆς εὐαρέσκειαν διὰ δωρεᾶς ἐκτεταμένον γαιῶν ἐν τῶν τόπων ἐκείνων πρὸς τὸν κατακτήσαντα αὐτοὺς Πατέμκιν, καὶ πρὸς τούτοις ἠβουλήθη νὰ καταλίπῃ μνημεῖον διαρκὲς τῆς διαβάσεώς της, οἰκοδομοῦσα πρωτεύουσαν τῆς χώρας ἐκείνης. Ἀνήγειρε λοιπὸν τὴν Λίκατερινοσλάβην, μηδὲν ἄμφιβάλουσα ὅτι ἡ πόλις αὕτη, πρωτεύουσα οὐσα χώρας οὕτω πλουσίας καὶ εὐάνδρου, θὰ διημισηθεῖται ἐν τῷ μέλλοντι τὰ πρωταῖα καὶ τῆς Μόσχας καὶ τῆς Πετρούπολεως.

[Lettres sur la Russie par Mulinari]. K**

ΛΑΠΘΕΙΑΙ

Ἦν! ἐνωθητε Ἕλληνας! τὰ πάθη σας ἀφῆτε·
Μήποις καὶ θριαμβεύοντες προδότες σᾶς νικήσουν.
Ἦσαι σᾶς κλάσσουν οἱ λαοί, ἐὰν καταστραφῆτε,
Πλὴν βασιλεῖς χριστιανοὶ δὲν θὰ σᾶς ἐκδικήσουσι
Béranger.

Τὴν κατὰ τοὺς ἀρχαιοτάτους χρόνους ἐπικρατοῦσαν παρὰ τοῖς ἡγεμόσι τῆς Ἑλλάδος ἀπλότητα παριστᾷ θαυμαστικῶς ἡ ἐν τῇ ἀσπίδι τοῦ Ἀχιλλέως εἰκὼν βασιλείως τινός, ὅστις σκῆπτρον ἐν χερσὶν ἔχων διηύθυνε τὰ τῶν θεριστῶν ἔργα.

1. Ἱστορικὰ ἀπομνημονεύματα, σελ. N. Δουρῶτης.